

LUNDS UNIVERSITET

”Där är man ju inte på mammas gata, det är ju där man behöver hjälp”

En kvalitativ studie om familjehems erfarenheter av stöd

Författare: Dalida Nuhodzic och Marina Kostic

Handledare: Lupita Svensson

Examinator: Eva Palmblad

Socionomprogrammet

VT2015

Titel: ”Där är man ju inte på mammas gata, det är ju där man behöver hjälp” - En kvalitativ studie om familjehems erfarenheter av stöd.

Nyckelord: familjehem, stöd, kommunalstyrda familjehem

Författare: Dalida Nuhodzic & Marina Kostic

Abstract

The main aim of this bachelor thesis is to describe foster families support from their main county. This was made through a qualitative study where five foster families were interviewed about their experiences of support. The study was addressed to families in a small town in Sweden who are said to receive both emotional and economical support. Four themes were reoccurring when analyzing the results: resources, availability, education and independence. Our research showed that most foster families were satisfied with the support that they got from the county but that they wanted more available support. They mostly wanted a phone number to call after hours and someone to get feedback from if difficulties occurred. All in all, the families were satisfied and wanted to receive the same level of support with only minor modifications. Despite some complaints the majority of the families considered their need of support as fulfilled. This we believe might show that the families are relatively pleased with the support that is offered.

Förord

Ett stort tack!

Vi vill ge ett stort tack till alla familjhem som har ställt upp och gjort denna studie möjlig. Vi vill även tacka I.N som är verksam familjehemssekreterare och som varit till stor hjälp på vägen samt vår handledare Lupita Svensson som har peppat oss och funnits tillgänglig under resans gång.

Även ett stort tack till våra familjer som har fått stå ut med att vi varit otillgängliga den senaste tiden!

/ Marina & Dalida

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	5
1.2 SYFTE	7
1.3 FRÅGESTÄLLNINGAR.....	7
1.4 AVGRÄNSNING	7
1.5 DEFINITIONER.....	8
2. ORIENTERING AV KUNSKAPSLÄGET	9
2.2 TIDIGARE FORSKNING	9
2.3 ÖVRIGA ARTIKLAR OCH STUDIER.....	10
3. TEORETISKA PERSPEKTIV	12
3.1 SYSTEMTEORI.....	12
3.2 KASAM	13
4. METOD	16
4.1 VAL AV METOD	16
4.2 METODENS FÖRTJÄNSTER OCH BEGRÄNSNINGAR.....	16
4.3 URVAL.....	17
4.4. TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	17
4.5 METODENS TILLFÖRLITLIGHET.....	18
4.6 ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	20
4.7 ARBETSFÖRDELNING.....	21
4.8 SAMMANFATTNING.....	21
5. RESULTAT	22
5.1 PRESENTATION AV FAMILJEHEMMEN	22
5.2 RESURSER	23
5.3 LÄTTILLGÄNGLIGHET	26
5.4 UTBILDNING.....	28
5.5 SJÄLVSTÄNDIGHET	30
6. ANALYS.....	33
6.1 RESURSER	33
6.2 TILLGÄNGLIGHET	36
6.3 UTBILDNING.....	37
6.4 SJÄLVSTÄNDIGHET	39
7. SLUTDISKUSSION	43
8. FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING.....	45
LITTERATURLISTA.....	46
BILAGOR	49
BILAGA 1 - INFORMATIONSBREV	49
BILAGA 2.....	50

1. Inledning

1.1 Problemformulering

12 900 är antalet barn som var familjehemsplacerade enligt Socialtjänstlagen (2001:453) och Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52) under 2013. Av dessa nästan 13 000 barn var 10 000 nya för familjehemsvården i det avseende att de inte mottagit heldygnsinsatser de föregående fem åren (Socialstyrelsen, 2014 s. 7). På Socialstyrelsens hemsida återfinns information om vad det innebär att vara familjehem. Att ge barn god vård och att tillgodose deras behov i familjehemmen är den beskrivning som ges av uppdraget (Socialstyrelsen, 2015). Som förälder till en ny familjemedlem kan uppdraget dock vara mer komplext än så. Barn blir placerade i familjehem när de inte längre kan bo kvar hos sina biologiska föräldrar av olika anledningar, som egen problematik eller föräldrars bristande omsorg. Familjehem har idag blivit en alltmer vanlig placeringsform, dock finns det en stor brist på dessa. Utredningen om placeringsformer för barn och unga framhåller i delbetänkandet SOU 2014:3 svårigheter i rekryteringsprocessen såväl som svårigheter i att bibehålla de familjehem som redan finns (SOU 2014:3 s. 222).

I takt med den ökade efterfrågan har även kraven på familjehemmen ökat. Familjer förväntas med kort varsel ta emot och skapa en relation till ett barn eller en ungdom som en likvärdig medlem i familjen samtidigt som kontakten med de biologiska föräldrarna bör vara god så att de finns delaktiga i barnets liv (Socialstyrelsen, 2012 s. 197-198). I en artikel av Austerberry et. al. (2013, s. 120) framkommer det att 68% av familjehemsföräldrarna har ett behov av stöd i dessa situationer, ett exempel som underbygger resonemanget om essensen av stöd. Ett gott omhändertagande oavsett barnets bakgrund och problematik, samt kunskaper i att handskas med både akuta och svåra situationer är några av de krav som ställs på familjehemsföräldrar (Socialstyrelsen, 2012 s. 197-198). Under 2000-2001 genomförde riksdagens revisorer en enkätundersökning om problemet kring att tillhandahålla ett familjehem. I denna studie var en av de största anledningarna till rekryteringssvårigheterna att uppgiften har blivit mer krävande. Svårigheter hos barn är idag fler och mer komplexa, vilket gör det naturligt att högre krav på familjehemsföräldrar ställs och att behovet av stöd så som handledning och utbildning ökar (SOU 2014:3 s. 185).

Förutom en obligatorisk utbildning och möjligheten till handledning kan stödet handla om behovet av lättillgänglig hjälp i olika situationer som kan uppstå i familjehemmets vardag. Att ha någon som hjälper till i kontakten med de biologiska föräldrarna är sådant som kan underlätta den nya placeringen. Möjligheten att prata med någon även utanför kontorstid, exempelvis vid plötsliga eller akuta situationer, är ett stöd som önskas men som sällan erbjuds (Vinnerljung et. al, 2001 s. 62). I en rapport gjord av Socialstyrelsen framkommer det att stödinsatser från socialtjänsten spelar en betydande roll för familjehemmets fortsatta uppdrag. Två av tre studier visar att sammanbrotten reduceras om stöd, handledning och utbildning tillhandahålls och används av fosterföräldrarna (Vinnerljung et. al, 2001 s. 62). Att det finns en efterfrågan av stöd hos familjehemmen framgår alltså på olika sätt. Utredningen om placeringsformer för barn och unga nämner i delbetänkandet SOU 2014:3 de konsulentstödda verksamheterna (privatägda företag som rekryterar familjehem), det förstärkta stöd de erbjuder samt detta stöds påverkan vid rekrytering av familjehem. Utredningen visar att tänkbara familjehem söker sig till verksamheter som erbjuder bättre ekonomiska villkor och mer stöd i form av handledning alla tider på dygnet, utbildningar och annan professionell hjälp (SOU 2014:3 s. 222).

Enligt 6 kap. 7a § Socialtjänstlagen (2001:453), SoL skall socialnämnden i fråga om de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende lämna de som vårdar sådana barn råd, stöd och annan hjälp som de behöver. I en rapport gjord av socialstyrelsen framkommer det dock att familjehemsföräldrar ofta framför klagomål till socialtjänsten i frågor om brist på förståelse, lyhördhet, kompetens och stödresurser. Otydliga överenskommelser i form av vad som ingår i uppdraget, brist i kommunikation och engagemang från berörd socialsekreterare är andra punkter som framförts av familjehemmen (Socialstyrelsen, 2012 s. 198). Samrai et. al. (2011, s. 41) ger ett exempel på denna brist i sin studie om familjehemsföräldrars erfarenheter av stöd. Där beskriver de att familjehemsföräldrar ofta upplever att stöd inte finns tillgängligt eller är lättåtkomligt i situationer då det som mest behövs. Att det finns ett konkret behov av stöd framkommer alltså i ett antal studier.

För kommuner där resurserna är knappa och där det saknas möjligheter att specialisera verksamheten blir det desto svårare att nå upp till de krav som lagstiftningen ställer (Socialstyrelsen, 2012 s. 58). Mot bakgrund av det behov av stöd som finns samt den

betydelse det visat sig ha i olika studier har vi som syfte att undersöka familjehems erfarenheter av det stöd som finns att tillgå av socialtjänsten i en mindre kommun samt hur denna upplevs. Små kommuners begränsade resurser gör det intressant med en avgränsning till dessa. Internationell forskning har alltså visat att det finns ett behov av stöd och vi vill mot bakgrund av denna forskning vidga kunskapen kring hur det kan se ut i Sverige och mer specifikt i en mindre kommun med färre resurser. Det som vi avser att studera hoppas vi därför bygger på med ytterligare kunskap.

1.2 Syfte

Det övergripande syftet med denna uppsats har varit att undersöka familjehems erfarenheter av det stöd som finns att tillgå av socialtjänsten i en mindre kommun samt hur denna upplevs.

1.3 Frågeställningar

- Vilket stöd beskriver familjehemmen att de får?
- Hur beskriver familjehemmen att socialtjänsten svarar mot de behov som familjehemmen har?
- Vilken kunskap kan vi utvinna utifrån familjehemmens beskrivningar?

1.4 Avgränsning

Vi avgränsar oss till familjehem som har barn placerade i dagsläget och där barnen är mellan 13-19 år. Vi har även avgränsat oss till familjer som har en mindre kommun som uppdragsgivare eftersom det har visat sig att mindre kommuner har mindre resurser och därmed sämre förutsättningar för att ge stöd (Socialstyrelsen, 2012 s. 58). Med en mindre kommun menar vi ett invånarantal på ungefär 13 000 invånare¹.

¹ Avidentifiering av kommun.

1.5 Definitioner

Arvode - Ekonomisk ersättning som utgår till familjehemsföräldrar (stipulativ definition).

BUP - Barn och ungdomspsykiatri.

Familjehem - Ett familjehem definieras i socialtjänstförordningen som “ett hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt” 3 kap 2 § Socialtjänstförordningen (2001:937), SoF.

MTFC-familjehem - Multidimensional Treatment Foster Care, är ett evidensbaserat behandlingsprogram för unga med antisociala/och eller kriminella beteenden. Programmet fungerar som ett alternativ till en institutionsplacering. Familjehemsföräldrarnas uppgift är att muntra upp och förstärka beteendeförändringar i rätt riktning och se till så att vardagen fungerar. (Statens Institutionsstyrelse, 2014).

Konsulentstödda familjehem - Privatstyrda familjehem, kommunen är ej deras uppdragsgivare (stipulativ definition).

Sammanbrott - När en placering avbryts i förtid (stipulativ definition).

Stöd - Allt som familjerna har upplevt som stöd från socialtjänstens sida, såsom telefonsamtal, utbildningar m.m. (stipulativ definition).

Placering enligt Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU - En tvångvårdsinsats som kan ske utan föräldrars samtycke (stipulativ definition)

Placering enligt Socialtjänstlagen (2001:435), SoL - En placering som sker utanför det egna hemmet med föräldrarnas samtycke (stipulativ definition)

2. Orientering av kunskapsläget

För att få en bild av hur kunskapsläget ser ut inom familjehemsvården har vi undersökt vad det finns för tidigare forskning inom området, detta har skett genom sökning på nätet via universitetets databaser. Till en början sökte vi på Swepub och avhandlingar.se med sökorden: familjehem och stöd, både som separata sökord och i kombination med varandra. Här fann vi forskning som var mindre relevant men som hänvisade oss till Socialstyrelsens egna rapporter samt Statens Offentliga Utredningar. Den information som vi har inhämtat är den som vi har ansett vara av relevans för vår studie och som har legat till grund för vårt valda ämne och problemformulering. För att få en bild av hur kunskapsläget ser ut inom den internationella familjehemsvården har vi sökt efter tidigare forskning inom området på nätet. Vi gjorde sökningar på LUBsearch där vi letade efter refereegranskade artiklar med sökorden; “foster family support” och “foster carers support”. Svenska refereegranskade artiklar har inte använts i uppsatsen då det på LUBsearch med sökorden “familjehem” och “stöd” inte framkom några resultat. Samtliga refereegranskade artiklar är av den anledningen internationella. Det finns dock svenska studier som inte är refereegranskade som för uppsatsen ändå är viktiga att ta med. Dessa presenteras senare i kapitlet under rubriken “2.4 Övriga artiklar/studier”. Vi kommer här att redovisa den internationella forskning samt de nationella studier vi har funnit. Vi fann även en avhandling av Ingrid Höjer som var relevant för den ekonomiska aspekten i vår uppsats.

2.2 Tidigare forskning

Austerberry et. al (2013) skriver i sin artikel “Foster carers and family contact: foster carers’ views of social work support” om det stöd familjehemsföräldrarna i England har att tillgå i relationen och i mötet med de biologiska föräldrarna. Denna artikel illustrerar den höga andel familjehem som finner att stöd i situationer som dessa är av stor betydelse. Detta påvisar efterfrågan av stödinsatsernas vid placeringar och är på så sätt också en viktig del av utformningen av vårt syfte. Vidare har Octoman & McLeans (2014) artikel “Challenging behaviour in foster carer: what supports do foster carer want?” tagit upp föräldrars perspektiv för att informera om utvecklingen av stödtjänster. Utredningen genomfördes i Australien och grundade sig i att familjehemsföräldrar ofta rapporterade om otillräckligt stöd från socialtjänsten i frågor gällande hjälp kring barnen. Kritiken som riktats mot socialtjänsten har bidragit med viktig information för att lyfta

den problematik som finns i området. Samrai et. al (2013) skriver i artikeln “Exploring foster carer perceptions and experiences of placements and placement support”, som är genomförd i England, om stödet som föräldrarna får vid placeringen samt om deras synpunkter kring stödet som de hade vid utförandet av studien. Här lyfts de brister familjehemmen upplever socialtjänsten har. Lättillgängligt stöd och hjälp i krissituationer är exempel på sådana.

Murray et. al (2010) har i en artikel tagit upp de utmaningar familjehemsföräldrar möter i sin vardag samt familjernas upplevda behov av stöd. Studien genomfördes i Nya Zeeland med 17 familjehemsföräldrar där det rapporterades om otillfredsställda behov av både emotionellt och materiellt stöd. Vad gäller stöd var föräldrarnas högsta prioritet utbildning i barns psykiska svårigheter. Vidare hittade vi även Nixons studie från 1997 som genomfördes i England och som utformades för att undersöka stödet som fosterföräldrar får under kriser. Nixon (1997) kom fram till att ungefär 76% av familjehemsföräldrarna inte använde det stöd som fanns tillgängligt av barnomsorgen. Detta förklarades genom att det fanns en brist på överenskommelse mellan det stöd som familjehemmen ansåg att de behövde och det stöd som barnomsorgen erbjöd familjerna. Nixon tar även upp för- och nackdelarna med erfarenhetsutbytet mellan familjerna. Familjehemsföräldrarna uppskattade att ha dessa träffar för att dela erfarenheter och kunskaper. Samtidigt ansåg familjerna att det var många faktorer som påverkade om dessa möten var bra eller dåliga. Vilka som deltog, hur ofta och var mötena hölls samt hur de utformades var för upplevelsen viktiga element. Vi fann även Höjers (2001) doktorsavhandling som fokuserar på relationerna i familjehem i Sverige och vilka förändringar det innebär när en vanlig familj blir tar sig an uppdraget. Höjer nämner bl.a. den ekonomiska aspekten och hur familjehem gärna drar sig för att prata om den.

2.3 Övriga artiklar och studier

I statens offentliga utredning (SOU 2014:3) *Boende utanför det egna hemmet - placeringsformer för barn och unga* skrivs det bland annat om svårigheterna vid rekrytering av familjehem samt i problematiken med att bibehålla befintliga familjer. En av de större orsakerna framkommit i studien är att problemen hos barn och ungdomar idag är mer komplexa vilket innebär att kraven på familjehemmen ökar. Detta har varit av betydelse för oss i vår studie då de numera ökade kraven visar varför det kan vara

relevant att studera vilket stöd som finns att tillgå. Vinnerljung et. al (2001) skriver i *Sammanbrott vid tonårsplaceringar - om ungdomar på fosterhem och institution* om stödets betydelse vid sammanbrott. I denna rapport framkommer det att stödinsatser i form av handledning och utbildning från socialtjänsten reducerar sammanbrott i familjehem. Detta påvisar stödinsatsernas effekt vid placeringar och är på så sätt också en viktig del av utformningen av vårt syfte. Vidare har vi använt oss utav utredningar som presenterats i handboken *Barn och unga i familjehem och HVB: handbok om socialnämndens ansvar och uppgifter* (2012) som är skriven på uppdrag av Socialstyrelsen. I dessa rapporter har författarna funnit att det riktats kritik mot Socialtjänsten från familjehemmen i frågor om kommunikation, otydliga överenskommelser samt intresse och engagemang. I rapporten framgår även problematiken som finns i de mindre kommunerna. I och med dess knappa resurser brister det ytterligare i frågor om stöd. Kritiken som riktats mot socialtjänsten i kombination med de svårigheter som uppstår i de mindre kommunerna har lett oss till vår avgränsning och har gett oss viktig information för att lyfta den problematik som finns i området.

Vi har hittat flera internationella artiklar som har påvisat liknande problematik inom familjehemsvården. Vissa av dessa har även kunnat återfinnas i de nationella artiklarna och studierna. Det stöd som har framförts som viktigt är bl.a. handledning, utbildning, erfarenhetsutbyte med andra familjer och lättillgängligt stöd.

3. Teoretiska perspektiv

Under detta avsnitt kommer våra teoretiska utgångspunkter att presenteras. Vi har valt att utgå från ett systemteoretiskt perspektiv samt använda begreppet KASAM.

3.1 Systemteori

Systemideér inom det sociala arbetet utvecklades på 1940- och 1950-talet och har sitt ursprung i von Bertalanffys formulering av den generella systemteorin. Systemteorin handlar om karaktäristiska egenskaper hos system i allmänheten och kan därför även kallas för en generell systemteori. Att systemteorin utgör en generell teori innebär att den ska kunna tillämpas på alla system, såsom maskiner, naturen, tänkande och sociala system (Moe, 1996 s. 27). Ahrenfelt (2001 s. 78-79) beskriver von Bertalanffys definition av system som "varje arrangemang eller kombination av delar eller ett element i en helhet". Definitionen av ett system utgår från att det finns ett helhetstänkande med en avgränsad helhet och som identifierar delar. Ett system kan syfta på en enda cell, en människa, ett företag eller en organisation. Det är forskaren som själv definierar det observerade systemet och därigenom också dess avgränsningar (Ahrenfelt, 2001 s. 30-31). Systemteorin möjliggör att förändring på kort tid kan åstadkommas. Detta är särskilt viktigt att beakta för ledare inom skola, vård och omsorg som har det gemensamma att de ofta befinner sig i akuta handlingssituationer (Öquist, 2008 s. 6-7). Att tänka systematiskt innebär att förändring och utveckling ständigt är i fokus.

Systemtänkandet kan ses som cirkulärt eftersom det betonar hur alla delar hänger ihop i kretslopp och rör sig tillsammans där relationer, interaktioner, transaktioner och samband blir vårt synsätt på omvärlden (Bernler & Johnsson, 2001 s. 56-57). För att vi enklare ska se systemteorins tillämpning i praktiken, eller i vår vardag, så kan vi utgå från oss själva med våra erfarenheter från egna system. Vi har kunskap om vad ett system innebär eftersom vi är delaktiga i sådana, exempelvis som familjen, vänkretsen och arbets- eller skolgruppen. Vi får erfarenheter utifrån alla dessa genom ömsesidig påverkan mellan dessa systems delar. Dock är det fortfarande helhetsbegreppet som är det mest centrala inom systemteorin.

Helhetsbegreppet innebär att när en del av systemet påverkas så påverkas resten av systemet delar, inklusive helheten. Om vi exempelvis ser diagnos och behandling som delar av en helhet kan vi finna att diagnosen ses utifrån funktion och nytta i familjers liv.

För vissa föräldrar kan en fastställd diagnos vara en stor lättnad eftersom de på detta sätt kan förstå varför ett barn agerar som det gör och det blir då även lättare att hantera vardagen. Sett ur ett systemteoretiskt perspektiv så är detta en hel situation. Denna situation är både förutsättningen för att problem ska uppstå, men även för att en förändring ska kunna ske (Öquist, 2008 s. 30-31). Sinneas vittnesbörd (det jag ser, hör och känner) och handlingar är enligt systemteorin det som bär på den systematiska informationen och som i sin tur leder till en förändring. Vi människor lägger ofta skulden på någon eller något när vi får problem, men problemet ligger oftast i systemet självt. Därmed behöver vi lära oss att se längre än till otur, individuella misstag eller enskilda händelser (Öquist, 2008 s. 61, 102-103). De sociala systemen kan innehålla synergier, som innebär att människan skapar egen energi för att vidmakthålla sig själv och klara av problematiska situationer. Om däremot ett system inte klarar av att skapa synergi så måste, i detta fall, familjen förlita sig på energi utifrån. Payne (2008, s. 215) beskriver Pincus och Minahans tre olika hjälpsystem:

- Informella eller naturliga system som familj, vänskapskrets och kollegor
- Formella system som kommunala myndigheter och fackföreningar
- Sociala eller samhälliga system, som skolor och sjukhus

Dessa menar Pincus och Minahan är inflytelserika i en analys av exempelvis socialtjänsten som system (Payne, 2008 s. 215). Grundtanken i systemteorin är att vissa fenomen bör ses som delar i en helhet, exempelvis som människan i en organisation. Den enskilda människan kan ses som den minst aktiva eller som den minst agerande delen ur ett helhetsperspektiv i en organisation. Detta eftersom människan är den minst resultat- och/eller kostnadsskapande i en organisation. Skulle däremot människorna gå hem så finns det ingen organisation kvar (Ahrenfelt, 2001 s. 32-33), och så skulle således inte heller hjälpsystemen finnas. Olika delars relationer till varandra är därmed viktiga och har en betydelse för helhetens sätt att fungera och hantera förändringar.

3.2 KASAM

KASAM, eller känsla av sammanhang, myntades av Aaron Antonovsky, professor i sociologi. Antonovskys KASAM uppkom som en förklaring till människans sätt att hantera problematiska situationer. Genom intervjuer med människor som klarat av svåra

trauman på ett bra sätt kom Antonovsky utifrån sina svar fram till tre gemensamma teman som i nedanstående definition utgjort centrala komponenter i begreppet. De tre komponenter Antonovsky formulerar är begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Antonovsky menar att de som i undersökningen hade haft ett högt KASAM var de som visade höga värden på dessa tre teman. På samma sätt menar Antonovsky att de med låg KASAM visade låga värden och utgjorde därför en skarp kontrast till det först de med hög (Antonovsky, 2005 s. 43). Antonovskys formella definition av begreppet blev därmed:

”Känsla av sammanhang är en global hållning som uttrycker i vilken utsträckning man har en genomträngande och varaktig men dynamisk känsla av tillit till att (1) de stimuli som härrör från ens inre och yttre värld under livets gång är strukturerade, förutsägbara och begripliga, (2) de resurser som krävs för att man ska kunna möta de krav som dessa stimuli ställer på en finns tillgängliga, och (3) dessa krav är utmaningar värda investering och engagemang”.

(Antonovsky, 2005 s. 46)

Antonovsky gjorde utöver den formella definitionen en utförligare beskrivning av KASAMS tre centrala komponenter.

Begriplighet: Denna komponent syftar till i vilken utsträckning människan uppfattar inre och yttre stimuli som begripliga och förnuftsmässiga och information som tydlig, strukturerad och sammanhängande. Individerna med hög känsla av begriplighet upplever skeenden i livet som erfarenheter och som hanterbara utmaningar. Svårigheter i livet kan ske men för individen med hög KASAM kan något begripligt av situationen ändå hämtas (Antonovsky, 2005 s. 44-45).

Hanterbarhet: Denna komponent definieras av Antonovsky som i vilken utsträckning individen upplever sig ha tillgång till resurser i problematiska situationer. ”Tillgång till” kan bl.a. syfta på de resurser individen själv kontrollerar, från personer eller organisationer i ens omgivning. Till dessa finns det tillit och utgör därför resurser som människan i situationer räknar med (Antonovsky, 2005 s. 45).

Meningsfullhet: Denna komponent betraktas enligt Antonovsky som en motivationskomponent. De med stark KASAM kan tala om områden i livet som viktiga

och meningsfulla. De kan tala om händelser i livet som är betydande för dem i kognitiv men framför allt känslomässig mening samt prata kring händelser som de kan engagera sig i och som är värda känslomässig investering. (Antonovsky, 2005 s. 46)

Enligt Antonovsky är begreppen inte så självständiga som de utifrån beskrivningarna verkar vara. Antonovsky menar snarare att begreppen är sammanflätade och att interkorrelationerna mellan de olika beståndsdelarna är höga. Detta exemplifierar Antonovsky genom att beskriva en beroendesituation där det näst intill är omöjligt att ha hög hanterbarhet utan hög begriplighet. Han menar att det krävs en klar bild av och förståelse för de krav som ställs på en person för att kunna förstå vilka resurser individen har och bör använda för att klara av dessa. Trots att den nämnda kombinationen är ytterst sällsynt menar Antonovsky ändå att relationen mellan komponenterna inte alltid är perfekt vilket för människan innebär att den som placerar sig högt inom ett område inte nödvändigtvis behöver placeras högt inom ett annat. En person med exempelvis hög meningsfullhet men med ett lågt värde på de andra komponenterna visar ofta högt mod och engagerar sig i sökandet efter resurser och förståelse. Det finns inga garantier för en individ att lyckas men den höga meningsfullheten utgör i alla fall en chans. De nämnda exemplen visar att alla tre beståndsdelar är nödvändiga och viktiga för förståelsen av begreppet men att de i olika kombinationer blir mer eller mindre centrala. Antonovsky avslutar sin definition av begreppen med att förklara meningsfullhet som den viktigaste komponenten och att ett högt värde på de andra komponenterna inte blir särskilt långvarig utan denna. Begriplighet beskriver han troligtvis är den viktigaste komponenten efter meningsfullhet eftersom den förutsätter förståelse. Han poängterar dock att hanterbarheten inte är oviktig då den som inte tror att resurser finns har en meningsfullhet som avtar och en mindre möjlighet att klara av situationen. Ett framgångsrikt sätt att hantera problematiska situationer är på så sätt beroende av KASAM i dess helhet (Antonovsky, 2005 s. 47-50).

4. Metod

Under detta avsnitt kommer vi att redovisa vårt metodval och vårt tillvägagångssätt.

4.1 Val av metod

Undersökningen genomfördes med en kvalitativ metod eftersom studiens syfte var att undersöka familjehems erfarenheter av stöd. En kvalitativ metods syfte är att beskriva och förstå andra människors upplevelser i ett studerat avseende och även ge beskrivande data om individers verbala utsagor (Larsson, 2005 s. 91). Att nå kunskap om individens subjektiva upplevelser utifrån dennes egna ord, uttryck och meningsbeskrivningar är en av huvudpunkterna i den kvalitativa metoden (Bryman, 2011 s. 342). Eftersom vi var ute efter familjehemmens upplevelser och berättelser fick vår studie en kvalitativ inriktning. Vi valde att genomföra semistrukturerade intervjuer med familjehem framför enkätundersökningar för att lämna utrymme åt de själva att dela med sig av sina erfarenheter och inte begränsa dem i fasta svarsalternativ. I den kvantitativa metoden är målet att reducera insamlad data till en beskrivbar statistisk enhet, ofta i form av siffror och tabeller (Larsson, 2005 s. 92). Då vi ville nå syftet genom individers subjektiva upplevelser utifrån deras egna ord ansåg vi den kvalitativa metoden som mer lämplig.

Det finns olika förklaringsmodeller som beskriver verkligheten. I denna studie valde vi en induktiv ansats då vi inte gick in med några förkunskaper. Det induktiva perspektivet innebär att teorin genereras utifrån praktiken (Bryman, 2011 s. 28). En teori utformas därmed först efter en sammantsällning gjorts av respondenternas svar. En slutsats dras alltså utifrån de observationer som har gjorts.

4.2 Metodens förtjänster och begränsningar

Alla metoder har sina för- och nackdelar vid ett genomförande av en studie. Vi genomförde i denna studie direkta semistrukturerade intervjuer vilket innebar annordnade träffar med familjehemmen. Detta gav oss utrymme för följdfrågor, uppföljande frågor vid otydligheter och kvalitativt nyanserade svar (Larsson, 2005 s. 103). Då vi ville komma åt ett brett ämne ville vi ge utrymme åt familjehemmen att berätta om sina erfarenheter. Öppna frågor blev på så sätt av betydande vikt. Vi som intervjuare fick större möjlighet att förtydliga och utveckla svaren som vi fick. Telefonintervjuer bör enligt Bryman (2011, s. 209) undvikas vid känsliga

frågeställningar, då detta med hänsyn till vårt syfte kunde förekomma tog vi avstånd från denna intervjumetod. Att inte kunna se respondenten medför även svårigheter i att se osäkerhet och undran i ansiktsuttryck.

Även direkta semistrukturerade intervjuer har sina nackdelar. Ett exempel är intervjuareffekten som innebär att sättet som vi formulerar våra frågor och följdfrågor på kan påverka respondenternas svar. På detta sätt kan svaren bli mindre objektiva (Svensson & Ahrne, 2011 s. 21). Det var viktigt för oss som intervjuare att ha detta i åtanke för att minska risken att en intervjuareffekt skulle ske. En annan nackdel är den tidskrävande bearbetningen av den insamlade datan.

4.3 Urval

I vår studie intervjuades fem familjehem med en variation av män och kvinnor. Vår population bestod av familjehem från en mindre kommun i Skåne där uppdragsgivaren var själva kommunen. Vi fick tillgång till familjehem genom att familjehemssekreteraren i denna kommun skickade ut förfrågan via brev till de med befintliga placeringar. I brevet (se bilaga 1) gjorde vi en kort presentation av studien samt lämnade våra kontaktuppgifter dit de fick höra av sig om de ville medverka. Vi fick svar från flera familjehem och efter några dagar hade vi tillräckligt med underlag för att genomföra vår studie. Valet av kommun grundade sig i att vi har tidigare kontakter i området. Urvalet var från början de aktuella familjehemmen i den kommun som avgränsningen var gjord till. De familjehem som svarade på informationsbrevet utgjorde på så sätt det slutgiltiga urvalet.

4.4. Tillvägagångssätt

Vårt material bearbetades med hjälp av inspelning, transkribering och slutligen kodning. Inspelning och transkribering använde vi oss av för att underlätta för en noggrann analys av våra respondenters utsagor (Bryman, 2011 s. 428). Vi utformade en intervjuguide tillsammans som var avsedd att besvara vårt syfte och våra frågeställningar. Fyra av fem intervjuer genomfördes hemma hos respektive respondent. Detta skedde efter familjehemmens egna önskemål om intervjuplats. Vi genomförde alla intervjuer gemensamt där samtliga blev inspelade. Vi valde att spela in våra intervjuer för att inte blir distraherade av att föra anteckningar kring det som sades under samtalen. En

kvalitativ semistrukturerad intervjuguide användes där vi inledde med en kort presentation av oss själva innan vi övergick till att förklara att respondenternas identitet skulle avidentifieras i studien och att alla intervjuer skulle behandlas konfidentiellt. Vi övergick slutligen till våra huvudsakliga frågor i intervjuguiden. Vi spelade in samtalen på våra mobiltelefoner och ingen av våra respondenter hade en invändning mot detta. Att spela in ansåg vi vara positivt då pauser och tonfall senare kunde tas i beaktning vid transkriberingen. Intervjuerna varade ca 40-50 minuter. Under transkriberingen kunde vi urskilja vilka teman som var de mest förekommande vilket senare utgjorde fyra kategorier: resurser, tillgänglighet, utbildning och självständighet.

Det inspelade materialet transkriberades ordagrant för att dels vara så sanningsenligt som möjligt och dels för att egna tolkningar skulle utbli. När vi först började transkribera inspelningarna delade vi upp oss och tog varsin, något som vi trodde skulle vara tidseffektivt. Vi insåg snabbt att denna uppdelning tog lång tid då vi själva skulle starta och pausa inspelningen, spola tillbaka för att förtydliga och sedan anteckna. Vi valde därför istället att prova en annan metod där vi tog en intervju i taget. En av oss satt vid datorn och antecknade medan den andra pausade och startade inspelningen. Detta ansåg vi vara mer tidseffektivt. Vi var då båda aktiva lyssnare och kunde hjälpa varandra om det var något den andra inte hörde. Transkriberingen gjorde vi i Google Docs. När vi sedan var färdiga med transkriberingen och hade valt ut våra fyra teman tilldelade vi varje tema en färg. Vi markerade exempelvis temat *resurs* med röd färg och temat *självständighet* med rosa. Vi markerade sedan varje svar i den transkriberade versionen med den färg som svaret passade bäst under.

4.5 Metodens tillförlitlighet

När det kommer till en metods tillförlitlighet inom den kvalitativa forskningen har det föreslagits användning av andra kriterier än reliabilitet och validitet. Kriterier som oftast används inom den kvantitativa forskningen. Bryman (2011 s. 352) skriver om Lincoln & Guba som menar att termer och metoder måste specificeras för att bedöma kvaliteten i kvalitativ forskning. De nämner två grundläggande kriterier för att bedöma kvalitativa studier: tillförlitlighet och äkthet.

Tillförlitligheten har fyra delkriterier. Trovärdigheten är en av dessa och är en motsvarighet till intern validitet. Det finns många olika beskrivningar av en social verklighet och det var i vårt fall viktigt att de beskrivningar som vi kom fram till överensstämde med våra respondenter. För att stärka trovärdigheten är det viktigt att resultatet redovisas för de personer som har varit en del av studien. För att öka vår studies trovärdighet kommer vi låta respondenterna ta del av resultatet.

Överförbarhet är den andra delkriterien och svarar för extern validitet. Studien genomfördes med få respondenter, med erfarenhet av stöd inom familjehemsvården som en gemensam nämnare. Det var därmed viktigt att vi fick täta beskrivningar av detaljer som ingår i den kultur som dessa respondenter hade gemensamt. Vår intervjuguide utformades efter detta. Guba & Lincoln (Bryman, 2011 s. 355) menar att dessa "täta" beskrivningar gör att andra kan bedöma hur pass överförbart ett resultat är till en annan miljö.

En studies pålitlighet är den tredje delkriterien och kan jämföras med reliabilitet. Lincoln & Guba (Bryman, 2011 s. 355) menar att forskarna måste anta ett granskande synsätt. Det granskande synsättet innebär en säkerställning av att det har skapats en fullständig och tillgänglig redogörelse av de faser som en studie ska innehålla. Problemformulering, tidigare forskning och metodredovisning är exempel på sådana delar. Utöver att dessa delar tog med i vår studie hade vi dels en handledare som var med oss under studiens gång samt en kontakt på familjehemsenheten i kommunen. Dessa såg till att bedöma kvaliteten på våra valda delar samt att processen vad gäller kontakten med familjehemmen gick rätt till.

Konfirmeringen är det sista delkriteriet för tillförlitligheten och motsvarar objektivitet. Fullständig objektivitet är dock inte möjligt att uppnå i samhällelig forskning menar Bryman (2011, s. 355). Vårt urval bestod av de familjer som själva valde att delta i vår studie. Detta innebar också att de av en eller annan anledning valde att ställa upp och prata med oss. Det kan vara så att de familjer som varit med i vår undersökning är personer som specifikt varit missnöjda eller nöjda med stödet och av den anledning velat framföra detta. Detta förkastar inte våra resultat men är bra att ha en medvetenhet kring då den kan påverka objektiviteten i vårt urval. Vi lät i övrigt inte våra personliga värderingar påverka vår studie. Detta är däremot varken lätt att mäta eller upptäcka och

är något som har möjlighet att ske omedvetet. Det var därmed viktigt att det fanns en utomstående person, så som vår handledare, som kunde vara med under studiens gång och bedöma att inte personliga värderingar tog över studien.

4.6 Etiska överväganden

Det grundläggande individskyddskravet inom forskning kan sammanfattas i fyra huvudkrav: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialkravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet). Informationskravet innebär att vi som studenter ska informera uppgiftslämnarna om syftet med vår studie. Förutom att redogöra för studiens syfte i informationsbrevet (se bilaga 1) upplyste vi dem inledningsvis under intervjun återigen om detta. Det andra individskyddskravet, samtyckeskravet, har att göra med att individen själv har rätten att bestämma över sin medverkan (Vetenskapsrådet). Vi informerade därför familjehemmen redan innan intervjun i det utskickade brevet om att deras medverkan var frivillig och att de hade rätt att avbryta den när som helst under intervjun. Detta var något som återigen tog upp innan intervjuns början. Konfidentialitetskravet säger att de personuppgifter som vi får ska förvaras på ett sätt så att obehöriga inte kan ta del av dem. Efter transkriberingen raderades inspelningarna från telefonerna för att inte komma till utomståendes händer. Då de intervjuade var ombedda att tala om stöd fanns det en risk att kritik mot kommunen kunde framföras. För att integriteten skulle skyddas var det viktigt för oss att fingera namnen på våra respondenter samt avidentifiera vilken kommun uppdragsgivaren varit. Detta gjorde vi för att inte några negativa konsekvenser skulle uppstå. I och med att respondenternas ord skulle komma att behandlas i uppsatsen tydliggjorde vi vid intervjuns början att utsagorna skulle lämnas åt eftervärlden och att informationen skulle bli offentlig på nätet genom en publicering av uppsatsen. Vi förtydligade dessutom att intervjun i sig inte skulle publiceras och att all information i uppsatsen skulle förbli konfidentiell. Nyttjandekravet talar om att uppgifterna som lämnas av de enskilda personerna endast får användas för en studies ändamål och inte för kommersiellt bruk eller vid utom vetenskapliga undersökningar. Det var viktigt för oss att betona att de uppgifter som vi fick inte skulle användas i något annat syfte än för studien.

4.7 Arbetsfördelning

Alla moment i arbetet utfördes gemensamt. Litteraturen sökte vi tillsammans men läste olika delar separat för att vara så tidseffektiva som möjligt. Vi genomförde samtliga intervjuer gemensamt och det efterföljande arbetet, såsom transkribering på samma sätt. Vi använde oss utav fyra teman som genomgående i arbetet delades upp mellan oss. Dessa lästes sedan igenom och bearbetades med ändringar av den som inte skrev avsnittet från början. Vi var nöjda med samarbetet under uppsatsens gång då vi kompletterade varandra på ett bra sätt. Vi använde varandra som stöd och hade ett gemensamt ansvar för hela arbetet.

4.8 Sammanfattning

Då studien bygger på en kvalitativ undersökning med fem respondenter så kunde inga kvantitativa anspråk göras eller någon generell slutsats dras. Vår studie möjliggjorde istället djupare beskrivningar av respondenternas erfarenheter. Det är viktigt att lyfta resultatets kontext och hur det förhåller sig till tid, rum och respondent. Risken som den kvalitativa studien medförde var att respondenternas svar inte nödvändigtvis stämde överens med deras faktiska tankar och känslor. Kände sig respondenten otrygg vid intervju tillfället eller obekvämt av inspelningen ökade utrymmet för svaret att påverkas. För att försäkra familjehemmen om att information inte förvridits erbjöds de att få ta del av uppsatsen.

5. Resultat

I det följande avsnittet kommer vi att redovisa det resultat som vår studie har gett utifrån fem intervjuer med familjehem. Vi har delat in resultaten med hjälp av fyra teman för att underlätta läsningen och se kopplingen mellan resultat och analys. Vi inleder med en kort presentation av familjehemmen för att sedan gå över till våra valda teman som avslutas med en kort sammanfattning. Empirin redovisas genom familjehemmens berättelser samt genom citat. De längre citaten presenteras i separata stycken medan de kortare citaten nämns i löpande text för att underlätta läsningen.

5.1 Presentation av familjehemmen

Vi har intervjuat fem familjehem angående deras erfarenheter av stöd. Det är viktigt att redan nu påpeka att alla familjehem har olika utgångspunkter för stöd, vi har exempelvis intervjuat ett MTFC-familjehem, vilka har helt andra förutsättningar för stöd än vad "vanliga" familjehem. Vissa av familjehemmen har varit verksamma i flera år och haft flera placeringar medan andra bara har varit det några månader och har sin första placering. Samtidigt finns det även en skillnad i andelen tyngre placeringar, några av familjerna har familjehemsuppdraget på heltid. Vissa av familjehemmen har även haft uppdrag från socialtjänsten från andra kommuner, dessa berättelser har vi uteslutit i vår studie då vi har en avgränsning till den valda kommunen. Det har varit en variation av kvinnor och män som har deltagit i våra intervjuer. Vi kommer att ge familjerna fingerade namn för att säkerställa anonymiteten. Vi kommer därför i uppsatsen att referera till familjerna som Andersson, Bengtsson, Cedergren, Davidsson och Eriksson för en lättare läsning.

Kort sammanfattning av familjehemmens erfarenhet

Familjen Andersson – MTFC-familjehem. Har 4 års erfarenhet av att vara familjehem.

Familjen Bengtsson - Har sammanlagt 4 års erfarenhet av att vara familjehem.

Familjen Cedergren - Är familjehem sedan ca 6 månader tillbaka.

Familjen Davidsson - Är familjehem på heltid och har varit det sedan 10 år tillbaka.

Familjen Eriksson - Har varit familjehem i 11 år.

5.2 Resurser

Under följande avsnitt kommer resurserna som familjerna har att tillgå av kommunen att redovisas.

Familjen Andersson beskriver att de har fullt stöd av det MTFC-team de träffar ungefär en gång i veckan. Det är en resurs som alltid är tillgänglig för dem och som alltid är nåbar. Samtidigt lyfter familjen fram att programmet är strikt och har sina kontroller, och att det även är av den anledningen de valt att arbeta med det. Resurserna mellan ett vanligt familjehem och ett MTFC-familjehem skiljer sig därför åt. Samtidigt menar familjehemmet att det är en resurs som kommunen har köpt som ska fungera och det visar att kommunen är villig att betala lite mer för att någonting skall fungera. Det enda stödet familjen Andersson får av kommunen är vid ekonomiska frågor. All känslomässigt stöd så som handledning, samtal med psykologer etc. som sker via det inköpta programmet är inte specifikt kopplat till kommunen och blir därmed inte aktuellt.

Familjen Bengtsson nämner att de behöver långsiktiga planeringar, såsom strategier för hur de ska hantera olika händelser över en längre period. *“Det stödet finns att få från kommunen, utan tvekan”* berättar familjen Bengtsson. Vid frågan om de upplever att de skulle behöva mer stöd kring något förklarar familjen att det just är vardagsstödet som de behöver hjälp med.

*“Det jag tror man inte har hajjat är att det är vardagsstöd familjehem behöver. För det är det här som händer klockan fyra när ungen kommer hem, vill inte göra läxan, vill inte gör det och vill inte göra detta. Och sen är det såhär *knäpper med fingrarna* så är hela familjen i kaos. Sen har man själv tre barn, ja men ni fattar, som är i en påverkbar ålder och man har en flicka eller pojke som har ADHD och är bordelinstörd, de lägger ut otroligt mycket känslor på den egna familjen, så det kan skapa kaos på fem sekunder. Så gråter alla och alla skriker och alla bråkar. Det kan man behöva stöd i.”*

- Familjen Bengtsson

Familjen Bengtsson ger ett exempel på hur en vardagssituation kan se ut och att det är vid dessa tillfällen som familjehem skulle behöva stöd.

Cedergren har inte några erfarenheter av vilka resurser som finns att tillgå av kommunen. De vet om att de har ett telefonnummer att ringa till men det är sällan de får svar av någon där. De har inte fått information om vilket stöd och vilka resurser som finns att tillgå av

kommunen. De förklarar vidare att det hade varit bra att ha ett journummer att ringa till så att det finns någon som alltid kan svara. Det är det billigaste, enklaste och allra bästa stödet för alla parter menar familjen Bengtsson. De menar att det är ett stort ansvar familjehem har då det gäller någon annans barn och det därför skulle vara bra att ha någon att rådfråga. Familjen nämner att det inte har varit någon som ringer och hör hur det går efter att deras placerade barn flyttade in. De har fått känslan av att de var viktiga och intressanta då (i början) men när barnet väl blev folkbokfört hos dem så gick alla vidare till andra projekt. *“Nu är väl den elden släckt på något vis”*, förklarar de. Detta tror de har med socialsekreterares arbetsbelastning att göra och att det är en brist på resurser inom kommunen.

Familjen Davidsson menar att familjehem egentligen har tillgång till allt stöd av kommunen, eller att de alla fall har rätt att kräva det, men att familjehemsföräldrar i dessa situationer oftast är fega. Familjen förklarar att det blir en ond cirkel om det inte sätts in ett stöd från början eftersom när det brister under en lång tid så ger familjehemmet upp och det blir ingen win-win situation för någon. Familjen Davidsson menar att kommunen ska gå in och finna rätt riktning för stödet eftersom kommunen har resurserna. Kommunen köper exempelvis ett paket med handledning för en grupp som från början är på 8 personer, men som vid nästa sittning är tre och sen två. *“Det handlar alltså inte om att det är fel från kommunens sida utan det handlar om att folk inte tar det”*, förklarar familjen Davidsson. Hen förklarar att familjen har fått vad de velat ha för stöd och vet vart de ska vända sig vid frågor. Familjen Davidsson berättar att det är barnet som familjehemmet kämpar för och att det därför är en självklarhet att stödet behövs, framförallt då en diagnos är inblandad:

“... där är man ju inte på mammas gata, det är ju där man behöver hjälp, hur ska jag tänka, hur ska jag agera? Och så vidare va? Ja, om de har en diagnos då utöver allt det andra så måste man ju gå in och rodla i det, man kan ju inte bara råskälla på en sån person och säga att du är dum i huvudet, skärp dig nu, det blir ju helt fel och likadant såna som har kraftig ADHD, så där fick jag också stöd och hjälp”.

- Familjen Davidsson

Här menar familjen Davidsson att kommunen har ställt upp när de har sagt ifrån att de vill ha något externt, exempelvis en specialist inom ADHD då medicinen behövdes regleras. Familjen Davidsson menar att deras behov av stöd idag är tillfredsställt, men att om frågan ställts några år tidigare så hade svaret sett annorlunda ut. I början av uppdraget behövde de

mer stöd än vad de fick. Familjen förklarar att stödet och resurserna är olika från kommun till kommun men att deras behov av stöd idag är tillfredsställt av kommunen.

Även familjen Eriksson anser att kommunen sköter sitt jobb väl och att kontakten mellan socialsekreterarna aldrig är långt bort. I svåra situationer förbereder socialsekreterarna alltid familjen på vad som kan hända och att de hör av sig i förväg menar familjen Eriksson är värt allting.

“Ibland så har det dratt ihop sig så att säga... Xxss mamma, hon mår inte bra, hon går upp på socialkontoret och hotar och lever om och säger att nu ska hon åka hit och hon skall min själ träffa xxx och då är man jättesnabb från socialtjänstens sida och ringer oss och säger att nu är det detta och vi vet ingenting, vi vet inte om det kommer att hända eller inte, men så är ni förberedda.”

- Familjen Eriksson

Familjen förklarar att det i sådana situationer verkligen kan bära eller brista om de utan att veta någonting finner familjehemsbarnets mamma stå utanför huset, kanske även med en kompis som inte är i form. Att kommunen har ringt och förvarnat familjen har hänt vid upprepade tillfällen förklarar dem. Familjen menar att de får allt stöd de kan tänka sig, allt ifrån samtal till funderingar som de har kring skolan till någon att bolla idéer med. Ett annat exempel som familjen tar upp är när det ena barnet skulle flytta ifrån familjehemmet. Då förklarade familjehemsförälder Eriksson hela situationen som jättejobbig och att det kändes fel att barnet skulle flytta från dem. Då kontaktade de socialtjänsten och fick hjälp för att prata om det. Familjen Eriksson lyckades slutligen vända det hela till något positivt och det är de stolta över idag. Vad gäller kommunens resurser är alltså familjen tillfredsställda och menar att kommunen finns där när de behövs.

Sammanfattningsvis går det att utläsa att det finns många olika uppfattningar kring vilka resurser som kommunen erbjuder. Några av familjehemmen anser att kommunen har de resurser som tillfredsställer deras behov, medan andra finner kommunens resurser som näst intill obefintliga. Stödet får familjerna själva uppsöka från kommunen. Ingen av familjerna har nämnt någonting kring stöd med ekonomiska faktorer.

5.3 Lättillgänglighet

Under detta avsnitt kommer vi att redovisa hur lättillgängligt familjehemmen upplever att stödet är. Då stöd är något individuellt går det att finna olika uppfattningar kring vad som menas med stöd i deras uttalanden.

Familjen Andersson lyfter fram att de, för att klara av uppdraget med de tyngre placeringarna, måste ha tillgång till stöd och någon samordnare att ringa till i princip när som helst på dygnet. Familjen Andersson är ett MTFC-familjehem och har annorlunda förutsättningar för stöd än vad vanliga familjehem har. De har sina egna samordnare som de ringer till varje morgon där de redovisar hur gårdagen har varit. Vad gäller arbetet med kommunen så förklarar familjehem Andersson att det är svårt att få tag på kommunen om det har varit någonting och att det kan vara omständigt ibland.

“... man tänker hallå? Att de borde svara och framförallt att man tycker kanske ibland att de inte har förstått, att de sitter, det kan man väl känna, att de sitter där med sina papper och sina utredningar, men det är vi som har ungdomarna hemma och det är vi som ser att det här funkar liksom inte riktigt...”.

- Familjen Andersson

Det emotionella stödet är för familjen Andersson är alltid tillgängligt tack vare att de är med i MTFC-programmet. Från kommunens sida ser de däremot annorlunda på tillgängligheten men förklarar att de ändå alltid får feedback av socialsekreterarna så småningom. Familjen Bengtsson nämner att socialsekreterarna ofta sitter på möten och är på konferenser. Familjen menar att det finns viss hjälp att tillgå av kommunen och att familjehemmet till viss del kan få denna så länge den inte är för akut. Att familjer får höra *“behöver du någon hjälp så är det bara att ringa”* men att det ligger mer ord än verklighet är något som alla vet om enligt familjehemmet. Familjen Cedergren som inte har lika lång erfarenhet av att vara familjehem som de övriga har delade meningar kring stödets tillgänglighet. När det har uppstått problem och de har försökt att få kontakt med kommunen har de sällan fått tag i dem och har då löst problemen på egen hand. De förklarar att de får svar ungefär en vecka senare och att det är en lång tid i en tonårings liv.

“... vi hade provat ringa och få kontakt med dem så många gånger, eller ja, många o många gånger, men det räcker att man försöker nå dem 3 gånger om det är akut, 4e gången skiter man i det för de kommer ändå inte svara för det är inte lönt ändå... Men ja vi löste det, problemet la sig ju.”

Samtidigt har familjen Cedergren förståelse och menar att det är ett tecken på att det råder brist på resurser. De tror inte att familjehemssekreteraren sitter på jobbet och struntar i att svara på samtal, utan snarare att det fattas resurser från kommunens sida för att tillgodose familjehemmens behov.

Familjen Davidsson som har flera års erfarenhet av stöd berättar att de jobbar självständigt med sina placeringar och att de själva valt att ha så lite inblandning av kommunen som möjligt med kommunen. När familjen känner att de behöver hjälp med något så kontaktar de kommunen, något som händer väldigt sällan. Även de anser att stödet bör vara mer tillgängligt och att det inte ska ta lång tid att få tag på någon. Idag är familjehem Davidsson exempelvis nöjda med den hjälp de får från kommunen men tillägger att de inte tror att de hade varit det om frågan hade ställts för några år sedan.

För familjen Eriksson är tillgängligheten från kommunen väl inarbetad. De menar att kontakten med kommunen är ingenting som de drar sig för utan att de kan lyfta luren och ringa till socialsekreteraren. Vid uteblivet svar berättar de att de lämnar ett meddelande. *“Man blir uppringd när de får tid och det är det som är det viktiga, att de ringer tillbaka och visar att de har hört det och att de ska fundera på saken”*. Detta förklarar familjen som extremt skönt och ovärderligt. Hade den möjligheten inte funnits hade familjehemmen inte orkat fortsätta sitt uppdrag menar de. De kan inte begära mer från kommunen. De förklarar vidare att de inte ringer till socialtjänsten mitt i natten men att det i efterhand går bra att ringa till antingen dem eller BUP. För familjen är det enkelt att ta kontakten och förklarar kommunen som bra i dessa lägen.

Sammanfattningsvis går det att utläsa att samtliga familjehem vill ha ett mer tillgängligt stöd. Ett telefonnummer att ringa till och få feedback på hur situationer ska hanteras är stöd som familjehemmen upplever bör ingå i det lättillgängliga stödet. Detta menar de är viktigast i början av familjehemsuppdraget då det kan få konsekvenser för familjen framöver.

5.4 Utbildning

I detta avsnitt kommer familjehemmens erfarenheter av tillgången till stöd i form av utbildning samt upplevelserna av dessa att redovisas. Den utbildning som syftas på är en form av introduktionsutbildning som alla familjehem får vid något tillfälle i början av sitt uppdrag. Utbildning syftar även till de utbildningar som familjehemmen blivit erbjudna och/eller tagit del av under familjehemsuppdraget men kan även syfta på handledning.

Det råder delade meningar kring upplevelserna av utbildningarna, både tillgången till dem och utformningen av dem. Familjen Andersson, som ingår i MTFC programmet, berättar att det med jämna mellanrum finns tillgång till utbildningar av kommunen. Familjehemmet beskriver att de tycker att det är bra att kommunen erbjuder dessa och berättar att hen gått på samtliga. Hen talar vidare om att utbildningarna är bra samt att de har givit hen möjligheten att träffa andra familjehem även om arbetsätten skiljer sig. Vid frågan om vad utbildningen ger svarar familjehemsföräldern att utbildningen ger mycket, framför allt i utbudet av människor i andra situationer och deras berättelser i hur de bemöter olika saker.

Familjehem Bengtsson berättar, likt familjehemsförälder Andersson, om sin erfarenhet av utbildningar försedda av kommunen. På frågan om vad föräldrautbildningen har givit samt om det fanns något specifikt positivt eller negativt med den beskrev familjehemsförälder Bengtsson utbildningen på detta sätt:

“Den var jättebra, bara behövlig för mig intellektuellt. Jag tycker det är jätteroligt att hålla på med det här, asså rent på huvudet många runt i det och se att saker och ting blir bättre. Sen har jag ju tänkt mycket och varit mycket på xxx att ha en fortsättning på utbildningen, eftersom jag som professionell kunde se vilka behov det blev i gruppen, inklusive mig själv. Vi sitter ganska många med borderline störda barn, så hur ska vi lära oss hantera känslomässigt störda barn?”

-Familjehem Bengtsson

I citatet framställs utbildningen av familjen Bengtsson som bra och behövlig. Familjehem Bengtsson berättar även om en egen kamp som togs upp för att få en fortsättning på utbildningen. Familjehemsförälder Bengtsson beskriver att hen “varit på” familjehemssekreteraren om att ha en fortsättning på introduktionsutbildningen. Hen, som verksam professionell inom området, beskriver att hen med hjälp av sin erfarenhet hade möjlighet att se vilka behov som fanns i gruppen, även hens egna. Familjehemmet berättar

att det i gruppen fanns många placerade barn med känslomässig problematik och ställer då frågan hur de ska lära sig hantera detta.

När frågan om utbildning presenterades för familjehem Cedergren svarade de kort att de inte fått eller blivit informerade om en sådan. Familjen Davidsson som varit familjehem i många år berättar att den utbildning som de genomgick var för många år sedan och var försedd av en annan kommun. Vid frågan hur det för familjehem Eriksson ser ut vad gäller utbildningar av olika slag berättar familjehemmet om utbudet som finns.

“Nä, och sen utbildningar, får vi möjlighet att gå ju. Det kan vara allt möjligt. Det kan va föreläsningar av olika slag, det kan då va om relationer, svåra beteenden och sänhär, kontakten med bioföräldrarna. Den där i xxx är ju en gång per termin, sen så kan det komma annat, småsaker så att säga, men det är en heldag iallafall...”

- Familjehem Eriksson

Familjehemsförälder Eriksson berättar att möjligheten för dem att gå på utbildningar finns. De berättar att det då kan handla om allt möjligt, allt från relationer till svåra beteenden och kontakt med de biologiska föräldrarna. De berättar även om förekomsten av utbildningarna. Vid frågan om utbildningarna gett familjen något svarar familjehemsförälder Eriksson att de dem har varit på har gjort det. Eriksson berättar att det alltid är intressant att höra ny information samt att det vid tillfällena, likt det de andra familjehemmen nämnt, finns andra familjehem samlade. De förklarar att de vid sammanställningarna har möjlighet att prata med familjer i samma eller liknande situationer. Då familjehem Eriksson har placerade barn med ADHD ställdes frågan huruvida familjen har blivit erbjuden någon utbildning inom området. Familjehemmet svarade kort att de blivit erbjudna en utbildning i ADHD av kommunen via BUP.

Vid frågor om utbildning har familjehemmen varit eniga om att det finns tillgång till utbildningar samt att utbudet uppskattats och varit bra. Familjehemmen har även nämnt att utbildningarna givit dem möjligheten att träffa andra i samma eller liknande situationer som de själva. Detta är något som har gjort utbildningarna roliga och än mer lärorika. En av familjehemmen har lyft frågan om en fortsatt utbildning som är mer inriktad mot olika strategier i vardagen som familjehemsförälder till barn med känslomässig problematik samtidigt som ett annat familjehem berättat att de fått en utbildning i just detta.

5.5 Självständighet

I detta avsnitt kommer familjehemmens olika nivåer av självständighet att lyftas. Med självständighet menas de situationer där familjehemmen själva har fått lösa olika problem som har uppstått - utan eller delvis utan kommunens inblandning. Självständighet syftar även till de situationer där stöd inom ett visst område har övergått till eget ansvar eller där man sökt hjälp och stöd på egna vägar.

Familjen Bengtsson redogör under intervjun för ett flertal exempel på deras självständighet i olika situationer. Familjehem Bengtsson berättar om ett exempel där hans hobby ibland kräver övernattnings i en annan stad. Familjehemsföräldern tar då upp problemet som uppstår då detta ska se. Bengtsson berättar att det placerade barnet varken kan ta hand om sig själv eller de djur som finns i hemmet och att det då inte går att lämna dessa ensamma. Familjehemmet föreslår att det i en sådan situation hade varit bra att lämna barnet hos någon under tiden familjehemsföräldern är borta, så som ett avlastningshem. *“Men det kommer hen aldrig finna sig i”* säger Bengtsson efteråt. Familjehemsföräldern berättar att hen i sådana situationer tar hjälp av sina vänner som kommer och tar hand om hemmet och att det placerade barnet har en partner som kan vara till hjälp vid övernattningsstillfällena. Detta menar Bengtsson fortfarande handlar om något som inte finns från kommunen utan någon som kräver att de anpassar sig själv och sin vardag och hittar egna lösningar. Familjehem Bengtsson berättade om ett sista exempel där det placerade barnets mamma under sitt besök hos familjehemmet gjorde slut med sin pojkvän och inte längre hade någonstans att bo.

“Ja, synd för dig sa jag, för här kan du inte bo. Xxx blev ju jätteledsen och skulle följa med sin mamma. Och mamman blev ju jätteförbannad och skulle anmäla mig. DET sitter man i själv. Då vill man gärna ha någon att bena upp grejer för en för att då ringde jag sociala jouren i xxx, vet du vad hon sa? Nötter... “Men det gör väl ingenting om hon sover hos dig ett par nätter?”. Då blir man ju lite så... Jag är familjehem till ett barn, jag är inte familjehem till en vuxen. Asså jag vill liksom inte ha henne här över huvud taget, det är inte mitt uppdrag. Men det slutade med att jag körde henne till en bekant i xxx, och xxx kunde följa med på resan och kunde säga hejdå till sin mamma och så så det slutade bra. Men det var ju tack vare mig själv, det var ju inte tack vare någon annan.”

- Familjehem Bengtsson

Familjehemsförälder Bengtsson ger här ett exempel på en situation där hen fick agera själv utan hjälp eller stöd från annat håll. Bengtsson berättar att hen ringde sociala jouren i en annan kommun än den kommun det placerade barnet är skriven. Denna jour var den enda

som fanns tillgänglig eller den enda i situationen som familjehemmet kände till. Bengtsson uttrycker i citatet en önskan om att det ska finnas någon som ska hjälpa en vid sådana tillfällen som familjehemmet själv står i. Hen avslutar med att det hela löste sig på grund av de val hen själv gjorde och inte tack vare någon annan. Som svar på följdfrågan “Så du fick lösa det själv?” säger Bengtsson “*Ja... Men jag försökte få känslomässig hjälp*”.

Familjehem Cedergren berättar att de haft svårigheter i att få kontakt med kommunen vilket resulterat i de har fått lösa saker och ting själva. Vid frågan om familjen får något stöd idag berättar familjen att de försöker ta kontakt med kommunen då problem uppstår men att de aldrig når fram. När kommunen sedan kontaktar dem en vecka senare har problemet lösts av de själva. De fortsätter med att ge ett exempel på en situation där familjehemmets självständighet vid problem tydligt framkommit. Händelsen handlade om ett stort möte som hade varit någon månad tidigare. Under detta möte kom alla parter fram till att något skulle göras åt ungdomens skolgång då hen halkat efter vid en tidigare placering. Familjen hade blivit lovad ett möte som utav specifika anledningar skulle anordnas skyndsamt. Då de på kommunen haft nära kontakt med rektorn på skolan var det möjligt att ordna fort.

“Det tog bara en och en halv månad för det mötet att komma till stånd och då hade vi själva varit hos studierektorn och kommit in tidigare. Så när hen väl kom med det här mötesdatumet så sa vi till hen vad ska vi egentligen diskutera för vi har ju löst problemen innan...”

- Familjehem Cedergren

Familjen Cedergren berättar här om det möte som hade planerats under en längre en tid men som aldrig blev av. Det beskriver här hur de tog saken i egna händer och ordnade ett möte med rektorn. Händelsen är ett exempel på hur familjehemmet fick agera självständigt.

Familjehem Davidsson har andra förutsättningar än föregående familjehem. Davidsson berättar att familjen förutom några föreläsningar inte blivit erbjuden något stöd. Detta säger hen kan bero på att familjen är ganska självgående på grund av ett samarbete som pågått länge. Hen berättar att familjen förmodligen är ett annorlunda familjehem då överenskommelsen sett ut så att hen själv tar kontakt om hjälp eller stöd behövs. Familjen Davidsson berättar vidare om den överenskommelse om självständighet som finns mellan kommunen och familjehemmet.

“När det är nya chefer så informeras de om vem jag är och hur jag jobbar och det har liksom inte ens diskuterats i xxx, och det är så jävla nice! Jag har ju kunnat leverera så att säga. Det är det dem köper i mitt arbetssätt, att jag är självgående...”

- Familjehem Davidsson

Familjehemsföräldern berättar att det system de kommit överens om förs vidare även till nya anställda i den aktuella kommunen. Familjehem Davidsson förklarar att det handlar om en ganska och ta situation där familjehemmet har kunnat leverera och att de krav som kommit från familjehemmet i gengäld respekteras. Till skillnad från andra går familjehem Davidssons arbetssätt ut på att vara självständig.

Trots att stöd finns att tillgå av kommunen så får familjehemmen ändå ta tag i vissa saker själv, exempelvis sådant som sker under obekväma tider på dygnet. För något familjehem har kontakten, även på dagtid, varit nästintill obefintlig vilket resulterat i rubriken på detta tema. Självständighet har även använts i positiv mening av familjehemmen då stödet utgjort en övergång till just detta eller då det funnits en överenskommelse kommun och familjehem emellan.

6. Analys

Under detta avsnitt kommer vi att sammanfatta och analysera vårt resultat utifrån vårt syfte och våra frågeställningar. Detta kommer vi att genomföra med hjälp av relevant forskning samt våra valda teorier och begrepp. Kapitlet har samma uppdelning som resultatet med en analys av respektive tema. Först presenteras en analys av temat resurser och därefter tillgänglighet, utbildning och självständighet. Varje enskilt familjehems utsaga fungerar som en beståndsedel i helheten. Utan varje familjs individuella upplevelse hade vi inte haft en helhetsbild för hur deras behov av stöd ser ut. Därmed spelade alla delar i vårt resultat en viktig roll för uppsatsens helhet.

6.1 Resurser

I vår problemformulering tog vi upp en rapport gjord av Socialstyrelsen (2012, s. 198) där familjehemsföräldrar framförde klagomål mot socialtjänsten. Dessa klagomål berörde bland annat brist i kommunikation, lyhördhet, kompetens samt engagemang från den berörda socialsekreteraren. Förutom att det fanns en brist i kommunikationen var ovanstående punkter ej förekommande hos de familjehem som vi intervjuade. Kommunen fick ett flertal positiva kommentarer, framförallt gällande kontakten när de väl fått svar från socialsekreteraren.

Austerberry et. al (2013 s. 126) tar i sin artikel upp att familjehemsföräldrar som upplevde svårigheter i kontakten med socialtjänsten var mindre nöjda med det stödet som de fick av barnets socialsekreterare än vad de andra familjehemsföräldrar var. Det går att finna liknande resonemang i vår studie då exempelvis familjen Cedergren nämnt att de inte vet mycket om vilket stöd de har att tillgå utöver ett telefonnummer att ringa. De familjer som hade längre erfarenhet och ett längre samarbete med kommunen förklarade kontakten med kommunen som enklare och med en feedback som sköttes väl. Att familjehemsföräldrarna saknar förtroende eller känner sig oförberedda för att klara av de problem som kan uppstå kan vara avgörande för om familjehemmet väljer att fortsätta med sitt uppdrag (Octoman, 2014 s. 150). På så sätt blir kontakten med socialsekreteraren betydande. Det är därför viktigt att de nya familjehemmen får stöd redan från början, som familjen Davidsson påpekade. För att se detta ur ett systemteoretiskt perspektiv så är själva familjehemsuppdraget en helhet där flera individer är inblandade. Vi har familjehemsföräldrar, barnet, barnets socialsekreterare, familjehemssekreterare men även de

biologiska föräldrarna. För att förstå hela situationen och vad som är fel måste det delas upp i mindre delar så att problemet kan lokaliseras. Familjehemssekreterarens och familjehemsföräldrarnas relation till varandra är viktig i detta sammanhang då det är de som behöver stödet. Deras relation, som är en del av helheten, utgör en betydelse för att denna helhet ska kunna fungera.

Samrai et. al (2011 s. 39) tar i sin artikel upp att diagnoserna hos barn som är placerade inom familjehemsvården idag är flera och mer komplexa. De talar om att familjehemsuppdraget i och med de ökade diagnoserna har blivit mer utmanande och komplicerat, något som bekräftas i Statens Offentliga Utredningar (SOU 2014; 3 s. 185). Familjehem Andersson är ett MTFC-familjehem vilket innebär att de har hand om ungdomar med större svårigheter och problematik. De utgör i mer konkret mening en sista utväg innan en institutionsplacering sker. Dessa familjer beskriver sig ha ett större behov av stöd för att kunna bedriva uppdraget. Socialtjänsten som har köpt detta program har gjort det för ungdomen. Det stöd som själva familjen får visar däremot att kommunen svarar mot de behov familjehem har under mer påfrestande förutsättningar.

Att svårigheterna hos barn idag är flera har gjort att kraven på familjehemsföräldrar ökat. Detta har i sin tur lett till att behovet av stöd ökat (SOU 2014:3 s. 185). Som familjen Davidsson uttryckt är det i dessa områden familjehem behöver som mest hjälp och stöd, just för att veta hur de ska agera och tänka. Eftersom familjerna inte kan skälla på barnen utan att ha förståelse för deras diagnos är stöd i området nödvändigt. Sett till det systemteoretiska begreppet fyller en fastställd diagnos en funktion och nytta i familjenhemmens vardag då det i det flesta fall innebär en lättnad. Olika delar av ungdomens beteenden blir på så sett begripliga (Öquist, 2008 s. 31). Detta är ett exempel som illustrerar hur en beståndsdel kan påverka helheten och hur det systemteoretiska begreppet fyller en funktion i det vardagliga livet. Familjen Davidsson fick stöd av kommunen genom en extern handledare inom ungdomens berörda diagnos. Detta kan ha lett till att familjen haft större förståelse för varför barnet agerat som det gjort och på så sätt även resulterat mer hanterbara vardagssituationer. Familjehem Davidsson har även nämnt att det är viktigt att stödinsatser sätts in från början eftersom familjer kan känna att uppdraget inte är hanterbart. Får familjehemmet en negativ upplevelse av uppdraget redan vid starten kan många olika system som familjehemmet har relation till påverkas. Systemen "familjehemmet", som syftar på den specifika familjen, eller "familjehemsvården", som handlar om uppdraget i helhet, är exempel på system som kan

affekteras. Denna systemteoretiska beståndsdel påverkar på så sätt helheten. De flesta familjer har, trots otillgängligheten, talat gott om det stödet de väl fått när de har uppmärksammat att det finns ett behov av stöd i familjen. Har det exempelvis behövts en extern handledare för en viss diagnos så har kommunen erbjudit det.

En annan intressant analys kan göras utifrån det att ingen av våra intervjuade familjehem anmärkte någonting kring de ekonomiska faktorerna från kommunen. Flera andra studier (Sinclair et. al, 2000 s. 1-8; Octoman et. al, 2014 s. 150-153; Samrai et. al 2011 s. 41-44; Edholm, 2011 s. 38-41; Höjer, 2001 s. 105-106) har nämnt det ekonomiska stödet, men även arvudet, som en viktig faktor för att en placering ska bli lyckad. Med tanke på att vi i vår problemformulering nämnde att små kommuner kan sakna resurser för att nå upp till lagstiftningens krav (Socialstyrelsen, 2012 s. 58) är detta anmärkningsvärt. Att kommunen valt att köpa ett MTFC-program tyder däremot på att kommunen är villig att betala lite mer för att en placering ska bli bra och att mindre kommuners knappa resurser inte nödvändigtvis bör påverka utformningen eller kvaliteten på stöd.

Om den ekonomiska frågan har att göra med att vi specifikt inte ställde frågor kring ekonomi och arvode är oklart. Höjer (2001 s. 22-24, 105-106) nämner att den ekonomiska ersättningen kan vara en kontroversiell och komplex fråga eftersom den traditionella synen på fosterbarnsvård har föreställningar om att det sker av välgörenhet och frivillighet. Det är något som görs utav kärlek och inte för pengar. Höjer (2001 s. 106) nämner i sin avhandling att det finns en känsla av att det är "fult att prata pengar" och att denna mening delades med många familjehemsföräldrar i hennes avhandling. Det går utifrån ett systemteoretiskt synsätt att se detta som att deras utsagor enbart har täckt vissa specifika delar av den fulla verkligheten, dvs. det stora familjehemsuppdraget (Öquist, 2008 s. 109). Den ekonomiska aspekten kan ha uteblivit på grund av det tabu det besitter, på grund av våra intervjufrågor eller något som av familjehemmen inte upplevts vara av betydelse. Oavsett anledningen är den ekonomiska faktorn en del av helheten och gör därför dess uteblivenhet lika värd att ta i beaktning.

Det går alltså att sammanfatta stödet från kommunen med att majoriteten av våra intervjuade familjehem inte ville att stödet skulle förändras. Det var få som svarade att de saknade något specifikt stöd utöver tillgängligheten. Det är intressant att de flesta av respondenterna svarade i liknande banor vad gäller våra valda teman (resurser,

tillgänglighet, utbildning och självständighet). Större delen av våra respondenter berättade att deras behov av stöd var tillfredsställt och att de var relativt nöjda med de stöd som de i dagsläget fick.

6.2 Tillgänglighet

Att få svar från sin socialsekreterare var det som alla familjehem ville ha i form av stöd. Det gick att finna olika uppfattningar av lättillgängligheten, att familjehemmen vill ha en socialsekreterare som finns tillgänglig var emellertid betydande för alla. Detta redovisas i Sinclairs et. al (2000 s. 4) studie där familjehemsföräldrar önskade tillgängliga socialsekreterare som gjorde besök och ringde regelbundet. De ville inte ha socialsekreterare som ständigt var upptagna i möten, var lediga, på kurser eller som inte ringde tillbaka då meddelande lämnats. De flesta familjehemmen har beskrivit att de får ett relativt lättillgängligt stöd och att de många gånger behöver ha is i magen och klara av vissa situationer själv tills dess att socialsekreteraren svarat.

Samrai et. al (2011, s. 41) nämner i sin artikel att vissa familjehemsföräldrar inte upplevde stödet som tillgängligt i mer akuta situationer, något som även går att bekräfta utifrån våra resultat. Familjen Cedergren har nämnt att de sällan har fått svar i situationer då de behövt det som mest samtidigt som de har visat en nivå av begriplighet för socialsekreterarnas arbetsbelastning. Antonovsky (2005, s. 44) skriver i sin bok att människor med hög känsla av begriplighet förväntar sig att det som de kommer möta i framtiden är förutsägbart och att oförutväntade situationer går att ordna och förklara. Även om familjen Cedergren i vissa situationer behövt stöd så har de på grund av otillgängligt stöd vid akuta händelser ändå funnit begripbarhet. Om socialtjänsten hade varit mer tillgängliga via telefonen så hade detta även kunnat påverka familjehemmets KASAM inom komponenten hanterbarhet i positiv mening. Att hantera situationer själv kan visserligen vara problematiskt, framförallt för nya familjehem som inte har erfarenhet av att hantera situationer på egen hand utan ett hjälpsystem, såsom kommunen. Sett utifrån begreppet hanterbarhet går det att utläsa att de familjehem som löser situationerna på egen hand har ett högt KASAM inom just hanterbarhet.

Eftersom kontakten med socialsekreteraren inte alltid är tillgänglig har familjehemsföräldrarna en önskan om en lösning för en större tillgänglighet. Socialsekreterarnas arbetsbelastning har även diskuterats under intervjuernas gång.

Familjerna har förståelse för att socialsekreterarna inte alltid kan svara och tror inte att de sitter på kontoret och ignorerar deras samtal. De berättar dock att det även kan handla om en resursfråga. Familjehemsföräldrarna i Octomans et. al (2014 s. 150) studie har önskat flera flexibla alternativ för att kunna nå fram till socialsekreterarna. Forskarna i studien skriver att det finns en växande skillnad mellan behov av barn som behöver placeras och antalet socialsekreterare. Detta gör självfallet socialsekreterarnas arbetsituation kritisk. Familjerna har vidare i vissa sammanhang påpekat att det skulle vara bra om det var en till familjehemssekreterare i tjänsten. För att helheten i familjehemmens vardag ska fungera är tillgängligheten en viktig del av denna. För familjer som är nya inför uppdraget, såsom familjen Cedergren, skapas inte synergi lika lätt som för de familjer med längre erfarenhet. För dessa familjer är det därför extra viktigt att det formella hjälpsystemet socialtjänsten är nåbar.

Vi kan utifrån våra resultat se att familjerna önskar ett mer tillgängligt stöd från socialtjänsten, framförallt ett telefonnummer att ringa till även efter arbetstid. Samrai et. al (2011 s. 44) studie har visat att ett journummer efter arbetstid, supportgrupper, professionellt stöd och vänner är det stöd som familjer har rekommenderat.

6.3 Utbildning

Utbildningar utgör en viktig del av stödet familjehem får. Genom dessa får de en introduktion till uppdraget och en fördjupning inom olika område de redan har eller kommer att stöta på. Vid intervjutillfällena, då frågor om utbildning ställdes, visade sig att en tillgång till utbildningar för somliga fanns och för andra inte. Det mest häpnadsväckande som visades i resultatet var dock familjehemmens fokus på erfarenhetsutbytet och mötet med andra familjehem vid utbildningstillfällena. Vid frågan om vad utbildningarna ger svarade familjehem Andersson att det som gett mest och som varit roligast är utbudet av människor i samma eller liknande situationer. På samma fråga svarade familjehem Eriksson under intervjun, likt det föregående, att många familjehem finns samlade vilket ger familjen möjlighet att utbyta erfarenheter. Octoman et. al. redovisar i sin artikel att 49 % av de tillfrågade familjehemmen svarade ”andra familjehem” på frågan om vem de tycker ger det bästa stödet. Enbart 19 % svarade familjehemssekreterare och ynka 6% svarade ”vanliga” socialsekreterare (Octoman, 2014 s. 154). Detta bekräftas både av Samrais et. al. (2011, s. 41) undersökning där flera av familjehemmen uttryckt att möten med andra familjehem är

extremt fördelaktigt samt Nixons (1997, s. 920) studie där familjehem uttryckt att möten med de i samma eller liknande situation utgör en viktig källa av stöd.

”Varje arrangemang eller kombination av delar eller ett element i helhet” skriver Ahrenfelt är von Bertalanffys definition av system (Ahrenfelt 2001, s. 78-79). Det handlar alltså om att se vissa fenomen som en helhet. För att då studera helheten krävs det att vi ser till dess mindre beståndsdelar. Med detta i åtanke är det värt att analysera familjehemsuppdraget som system, dess mindre komponenter och relationen mellan dessa. För att familjehemsvården som system ska fungera är det viktigt att belysa de delar som fungerar både bra och mindre bra. Att det både i denna studie och i internationell forskning framkommit vilken roll erfarenhetsutbytet familjehem emellan spelar är något som är av essens för systemets funktion. Då uppgiften idag blivit mer krävande vilket i sin tur gjort att bl.a. utbildningar börjat spela större roll (SOU 2014:3 s. 185) är det viktigt att ta hänsyn till familjehemsföräldrarnas åsikter i området. Om det innebär att lägga mer vikt vid familjehemsföräldrars relationer till varandra så kan det vara en punkt som gör systemets funktion bättre.

I ett annat exempel beskriver familjehem Bengtsson introduktionsutbildningen som bra och behövlig. Familjehemmet talar dock om en fortsatt utbildning som hen kunde se att det fanns ett behov av i gruppen. Denna diskussion om en fortsatt utbildning grundade sig för familjen Bengtsson i att det var många föräldrar under den introducerande utbildningen med barn med känslomässig problematik. Octoman et. al. skriver i sin artikel om att fosterföräldrar ofta möter olika typer av svåra beteenden och psykisk problematik hos barnen de tar hand om (Octoman et. al., 2014 s. 150). De skriver vidare att stöd som i sådana situationer är skraddarsydd för fosterföräldrarnas behov uppenbarligen är de mest effektiva (Octoman et. al., 2014 s. 151). I denna studie har det förekommit båda varianter, både de som fått tillgång till utbildning och de som inte har fått. Familjehem Bengtsson och Cedergren har exempelvis inte fått tillgång till en sådan medan Davidsson och Eriksson har.

Det kan vara svårt att ha resurserna till att skraddarsy ett program för varje enskilt familjehem, i denna studie verkar det som väldigt individuellt för vem som får och vem som inte får. Det kan däremot vara viktigt att ta hänsyn till de behov som finns. Sett till systemteorin hade det bidragit till ett bättre system med fler nöjda parter: föräldrar som känner sig tryggare i sin omvårdnadsroll, socialsekreterare som vet att uppdraget sker på rätt

sätt men framför allt barn som får den omvårdnad de behöver. Öquist skriver att människans handlingar tillsammans med det hon ser, hör och känner är den systematiska information som i ett system leder till förändring (Öquist, 2008 s. 61, 102-103). Att lyssna till familjehemmens åsikter, behov och önskemål är därför viktigt för att en förändring i systemet, i detta fall familjehemsvården, ska ske. Tas det av socialtjänsten inte hänsyn till just detta försvåras arbetet för fosterföräldrarna till det barn med känslomässig problematik vilket i sin tur kan orsaka ett sammanbrott och en negativ påverkan på barnet. Detta kan sedan resultera i att socialtjänsten återigen måste söka ett nytt hem där bristen på utbildning kan vara orsaken till det som får dem att börja om på noll igen. För att illustrera problematiken ytterligare kan vi utifrån Antonovskys KASAM se till hanterbarhetens beroende av begripligheten. Antonovsky förklarar beroendeställningen med att krävs en tydlighet i och en förståelse av de krav som ställs på en för att förstå vilka interna och externa resurser individen ska använda sig av (Antonovsky, 2005 s. 48). För den utan erfarenhet och utbildning i barn med känslomässig problematik saknas en begriplighet av de krav som ställs och på så sätt också en hanterbarhet i form av tillgång till inre såväl som yttre resurser.

Familjehemmen är till stor del nöjda med utbudet av utbildningar och kvaliteten på dem. Familjerna har i samband med detta lagt mycket fokus på erfarenhetsutbytet familjerna emellan vid dessa. Det som däremot har lyfts fram är en uttryckt önskan om en fortsatt utbildning mer kopplad till barn med känslomässig problematik. Att högre krav ställs på föräldrar till dessa barn bekräftas med internationella studier. Utifrån det systemteoretiska perspektiv har vi lyft fram essensen av att ta hänsyn till de mindre delarna i systemet för att göra helheten bättre.

6.4 Självständighet

Självständighet var ett återkommande tema i många av familjehemmens utsagor. Familjehem Bengtsson exemplifierade i intervjun många situationer där hen har fått agera självständigt utan socialtjänstens stöd. Familjehemsföräldern talade då om problemet som uppstår då hen behöver resa bort och hur hen i dessa situationer skulle tänka sig ta emot hjälp. Bengtsson berättar att lösningen här består i att vända sig till vänner och att även om avlastningshem hade varit att föredra så är det inget familjehemsbarnet hade kunnat finna sig i. Samrai et. al. (2011, s. 44) skriver i sin studie om en familj som i en intervju berättat att

deras huvudsakliga källa för olika typer av stöd är deras son och svägerska. De berättar vidare att svägerskan är en nanny med mycket erfarenhet av barn och barnpassning vilket har hjälpt dem i många situationer. Att familjer i situationer där socialtjänsten inte finns vänder sig till familj och vänner återfinns alltså även i internationella studier. Det som gör det intressant är de familjer utan ett stort kontaktnät så som stor familj eller många vänner. Då avlastning, passning eller dylikt behövs och familjehemmet inte får detta stöd krävs en egen lösning. Att familjehem Bengtsson i den nämnda situationen behövde stöd löstes delvis genom att ett kontaktnät fanns men delvis också på grund av ett eget lösningsfokuserat tänk. Payne (2008, s. 215) talar om familj och vänner som informella sociala hjälpsystem som människan vänder sig till då hon möts av utmaningar som hon inte kan stå i själv. Då familjehem i situationer där socialtjänsten inte finns tillgänglig måste finna egna lösningar är det informella hjälpsystemet "familj och vänner" en sådan tillgång som kan användas. För de familjer som inte kan stå i problemen själva eller för de som inte har tillgång till ett externt system ställs högre krav på socialtjänstens tillgänglighet.

Bengtssons självständighet kan förklaras genom Antonovskys KASAM och dess mer specifika komponent hanterbarhet. Familjehemsförälder Bengtsson hade att bedöma utifrån Antonovskys redogörelser ett högt KASAM i situationen då den inte resulterade i större problematisk händelse utan snarare något som själv kunde hanteras. Antonovsky (2005 s. 45) skriver att komponenten hanterbarhet mäter i vilken utsträckning individen i svåra situationer har tillgång till interna eller externa resurser. Bengtsson fick i det nämnda exemplet vända sig till sina interna resurser då de externa, så som från socialtjänsten, inte fanns. Då familjehemmen många gånger utgör en riktig familj snarare än ett uppdrag höjs frågan var ansvaret för avlastning ligger. Stöd i det vardagliga livet är dock något som ett familjehem bör ha tillgång till, framför allt för de familjehemsföräldrar där ett högt KASAM inte finns.

Antonvoskys KASAM genomsyrar många delar av familjehemsuppdraget. I ett annat exempel tar familjen Bengtsson upp hur de själva fick stå i en obekvämlig situation med en biologisk förälder, en situation där socialtjänsten inte fanns tillgänglig. Austerberry et. al. (2013 s. 123) skriver i sin artikel om hur familjehemsföräldrar i deras studie fann det hjälpsamt när socialarbetare fanns tillgängliga i de situationer det uppstod problem med de biologiska föräldrarna. Detta bekräftas i en studie av Murray et. al. (2010, s. 154) där 17,7% av respondenterna beskrev att stöd i kontakten med de biologiska föräldrarna bör vara den

absolut största prioriteringen i utformningen av subventioner. Att familjehemmen uppskattar eller uttrycker ett önskemål om stöd i sådana situationer är alltså något som förekommer inte bara i denna studie utan även internationellt.

För familjen Bengtsson handlade det återigen om att se till sin egen hanterbarhet och sina inre resurser och lösa problemet på det sättet. Utöver hanterbarhet talar Antonovsky även om temat begriplighet. Denna komponent beskriver han syftar på i vilken utsträckning vi uppfattar händelser som begripliga och förnuftiga. Han menar att den individen med hög KASAM upplever dessa som hanterbara utmaningar (Antonovsky, 2005 s. 44-45). I det exempel som återgavs av familjehem Bengtsson hade fosterbarnets biologiska förälder tagit sig ur ett dåligt förhållande och behövde i och med detta någonstans att bo. Familjehemmet uttryckte en begriplighet för föräldrarnas beslut men inte mer än så. Antonovsky menar vidare att svårigheter i livet för en individ med hög KASAM kan ske men att det för denne ändå finns något begripligt i situationen (Antonovsky, 2005 s. 44-45), likt det familjehem Bengtsson har uttryckt. Det är dock viktigt att nämna att familjehemmet trots den lösta situationen gjorde ett försök i att få kontakt med socialtjänsten. Att familjehemmet i en påfrestande situation som denna, där socialtjänsten inte fanns, fortfarande kunde uppfatta situationen som begriplig och på så sätt också använda sig av sina egna resurser visar vilka krav som faktiskt ställs på familjehemmens egen förmåga. Att socialtjänsten inte alltid finns tillgänglig och att det är mycket familjehem får stå i själv är alltså ett faktum. Det är dock inte möjligt att utgå ifrån att alla familjehem har ett tillräckligt högt KASAM för att klara av påfrestande situationer utan någon extern hjälp. För familjehem Bengtsson svarade alltså inte socialtjänsten på det behovet familjehemmet hade i den situationen.

Familjehem Cedergren berättade om ett exempel där de försökt få till stånd ett viktigt möte med socialtjänsten och skolan för att tala om familjehemsbarnets skolsituation. Ett möte som socialtjänsten hade lovat ordna men som i slutändan av familjen fick anordnas själv. Samraï et. al. (2011, s. 39) skriver om en undersökning som handlade om vilket stöd fosterföräldrar förväntar sig. Förutom att bli betald i tid, ha regelbunden kontakt med socialarbetaren och träffa fosterbarnet i innan placeringen så förväntande sig fosterföräldrarna möjligheten att diskutera barnet och de frågor och problem som uppstår kring det. För familjehem Cedergren fanns det alltså en förväntning på socialtjänsten att hjälpa familjen, som dessutom är ny i familjehemsverksamheten, med att få till stånd ett möte med skolan och diskutera barnets skolgång. Att döma utifrån det exempel familjehem Cedergren har återgett

efterlevdes detta stöd alltså inte. Då stöd i denna situation inte fanns tillgängligt fick familjen själva lösa problemet. Likt många av de andra familjehemmen fick familjehem Cedergren se till sin egen hanterbarhet och sina inre resurser för att ordna en träff och diskutera problemen ungdomen haft i skolan. Antonovsky skriver att hanterbarheten handlar om att ha tillit till resurserna och att vi i situationer räknar med dem (Antonovsky, 2005 s. 45). Detta visar alltså att det hos familjen fanns ett hopp om hjälp och en tillit till resursen, men att varken det ena eller andra efterlevdes.

Det finns även de varianter där familjehemmen själva känner sig tillräckligt självständiga och inte känner att externa resurser är lika behövliga. Familjehem Davidsson har exempelvis helt andra krav på stöd än övriga familjehem som intervjuats. Familjehemmet har av sagt sig näst in till all inblandning av socialtjänsten. Sett till komponenten meningsfullhet inom begreppet KASAM så säger det att de med stark KASAM kan tala om betydande delar av livet som är värda känslomässig investering och som individen upplever att han eller hon kan engagera sig i (Antonovsky, 2005 s. 46). För familjehemsförälder Davidsson som har familjehemuppdraget som ett ”arbete” på heltid är meningsfullhet den komponent som tydligt kan urskiljas sett till hens livssituation och krav på socialtjänsten. Socialtjänstens stöd handlar på så sätt inte bara om att erbjuda stöd till familjehemsföräldrarna utan även att ta hänsyn till och försöka tillgodose de krav och de behov som finns eller inte finns hos dem.

Som en slutlig sammanfattning kan vi säga att självständighet i familjehemssammanhang är något som kan vara både positivt och negativt med ofrivillig och självvald självständighet. Att familjer tar hjälp av informella stödsystem så som familj och vänner är något som lyfts fram och något som kan bekräftas vara en naturlig väg i problematiska situationer. Exempel på var familjehem har fått agera själva är i möten med de biologiska föräldrarna. Att stöd bör vara tillgängligt i situationer som dessa är något som bekräftats genom flera internationella studier. Slutligen har familjehemmen utifrån vår analys illustrerat exempel på hög KASAM inom komponenterna hanterbarhet och begriplighet.

7. Slutdiskussion

I detta avsnitt kommer vi att lyfta fram vår studies viktigaste resultat samt funderingar som vi har haft under uppsatsens gång.

Vårt övergripande syfte i uppsatsen har varit att undersöka familjehemmens erfarenheter av stödet som de har att tillgå, med avgränsningen till en mindre kommun. Vi har med utgångspunkt i detta velat undersöka vad familjehemmen beskriver att de får för stöd samt hur de beskriver att socialtjänsten svarar mot de behov de har. Det som vi har kunnat utläsa utifrån tidigare forskning, både svensk och internationell, är att familjehemsuppdraget är krävande och att det behövs ett visst stöd för att klara av det. Även om inte några generella slutsatser kan dras utifrån fem intervjuer kan vi ändå säga att mycket av den forskning vi har hittat har bekräftats i vår studie. Som svar på frågan om vad respondenterna beskriver få för stöd var svaren väldigt varierande. Två av familjerna hade väldigt anpassade stödinsatser, den ena familjen hade ett speciellt inköpt program och den andra hade av sagt sig all inbladning av kommunen. Två av de andra familjehemmen hade en helt till varandra motsatt upplevelse av stödet där den ena hade fullt tillgång till stöd och den andra knappt ett nummer att ringa till. Det sista familjehemets upplevelse låg någonstans mittemellan dessa. Familjehemmens erfarenheter av om deras stödbehov är tillfredsställt hade inte en lika stor variation. Att ha ett mer tillgängligt stöd, såsom efter arbetstid och med en snabbare återkoppling hade enligt familjehemmen varit att föredra. De menar att det är viktigt att veta att det finns någon där som kan ge återkoppling. I övrigt vill familjehemmen ha stödet så som det är i dagsläget och utan några större förändringar. Att majoriteteten upplever sitt behov av stöd som tillfredsställt anser vi tyda på att familjehemmen är relativt nöjda med det stödet de får från kommunen.

Något som vi däremot la märke till att flera familjehem uppmärksammade att det hade varit skönt med att ha ett avlastningshem. Det som fångade vår uppmärksamhet var hur detta ter sig i förhållande till familjer i allmänhet. Det är sällan "vanliga" familjer har tillgång till ett sådant stöd trots att alla familjer någon gång kan behöva en viss avlastning. Sådana situationer löses ofta på egen hand genom att fråga släktingar och vänner. Vissa av barnen som blir placerade i familjehemmen har diagnoser och sjukdomar som kan göra uppdraget mer påfrestande. Detta kan i sin tur göra ett avlastningshem mer aktuellt. På samma sätt som familjehemmen ställs inför utmaningar har även "vanliga" familjer barn med diagnoser där de möter olika former av problem i vardagen som också skulle kräva en avlastning. Vi tror

att det är viktigt att ha förståelse för att det är liknande villkor som gäller som i en vanlig familj. Mycket handlar om att använda sina befintliga verktyg för att göra uppdraget bra med lite stöd och handledning som något extra att falla tillbaka på.

Något annat som väckte funderingar hos oss var den ekonomiska aspekten och dess näst intill obefintliga existens under intervjuerna. Vi har tidigare uppmärksammat och ställt oss tveksamma till om detta har att göra med vårt val av frågeställningar trots dess öppenhet. Oavsett vilka faktorer som har påverkat den icke nämnda ekonomiska aspekten under intervjuerna går det inte att undgå att det är en fråga som är viktig att ta i beaktning. Kommunen har exempelvis valt att lägga ner pengar på ett MTFC-familjehem, ett familjehem och en placering som är betydligt dyrare än en vanlig familjehemsplacering. Detta visar att även en mindre kommun är villig att betala mer för att få en placering att fungera och för att anpassa de hjälp- och stödbehov som finns både hos den placerade och hos familjehemsföräldrarna.

Självständighet har varit det tema som har återkommit mest under intervjuerna. Denna kategori kan vid första anblick tolkas som något som har uppstått då stöd inte funnits tillgängligt, en tolkning som vid närmre analys är felaktig. Temat går att se utifrån två perspektiv, ett positivt och ett negativt. Att vara självständig är exempelvis för familjehem Davidsson ett medvetet val då det är ett arbetssätt som fungerar för dem och som de vill jobba med. Vill de ha kontakt med kommunen är det de själva som lyfter på luren, mer inblandning än så vill de inte ha. Familjen Davidsson är dock en familj med många års erfarenhet av placeringar och familjehemsvården. Ser vi istället till familjer med inte lika lång erfarenhet kan självständigheten bli överväldigande med alla de vardagliga komplikationer som familjehemmen möter, allt från problem med de biologiska föräldrarna till eventuella utbrott. Mot bakgrund av det nämnda är det viktigt att inte i förhand bedöma kommunens obefintliga inblandning som negativ. Familjer har rätten att välja i vilken grad det vill ha stöd, att kommunen anpassar sig och respekterar detta är också en typ av krav på stöd som efterlevs.

Utifrån vår analys har vi utmätt olika punkter som familjehemmen lagt fokus på i frågor om stöd och som utifrån forskning och teori kan stödjas och förklaras. Faktum är att familjehemsuppdraget är ett komplext uppdrag som kräver stöd, engagemang, vilja, styrka, tålamod, glädje och listan fortsätter... Att lyfta vikten av stöd är av betydelse för alla parter.

8. Förslag till vidare forskning

Något anmärkningsvärt vid sammanställningen av resultatet var att majoriteten av familjehemmen talade om utbildningarna som betydelsefulla i den mening att de fick träffa andra familjehem och på sätt också utbyta erfarenheter. Att det vid mer än ett tillfälle lades fokus vid erfarenhetsutbytet snarare än utbildningen kan tyckas tyda på ett indirekt önskemål om flera eller mer organiserade sådana tillfällen. Det kan även höja frågetecken kring vem den främsta stödgivaren bör vara eller om den bör kompletteras med någon annan än socialsekreteraren. Det kan också betyda att mötena med de andra familjerna faktiskt bara är något bra och något som familjehemmen tycker om och uppskattar. Detta något oväntade resultat hade kunnat vara ett förslag till vidare forskning.

Litteraturlista

Antonovsky, Aaron (2005). *Hälsans mysterium*. 2. utg. Stockholm: Natur och kultur

Ahrenfelt, Bo (2001). *Förändring som tillstånd: att leda förändrings- och utvecklingsarbete i företag och organisationer*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Austerberry, Helen, Stanley, Nicky, Larkins, Cath, Ridley, Julie, Farrelly, Nicola, Manthorpe, Jill, & Hussein, Shereen. (2013). 'Foster carers and family contact: foster carers' views of social work support', (Elektronisk) *Adoption & Fostering*, 37, 2, pp. 116-129.

Tillgänglig:

<http://eds.b.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=7dd332ec-9578-4e0a-8c3f-cedbb0f7d059%40sessionmgr113&vid=2&hid=104> Hämtad: 2015-04-18

Bernler, Gunnar & Johnsson, Lisbeth (2001). *Teori för psykosocialt arbete*. 3., [utvidgade och kompletterade] utg. Stockholm: Natur och kultur

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Edholm, Eva-Lena (2011). *Familjehemsföräldrars behov av stöd från socialtjänsten - Familjehemsföräldrars välmående påverkar det placerade barnet*. Stockholms Universitet, institutionen för barn- och ungdomsvetenskap.

Höjer, Ingrid (2001). *Fosterfamiljens inre liv*. Diss. Göteborg : Univ., 2001

Larsson, Sam (2005). "Kvalitativ metod - en introduktion" i Larsson, Sam, Lilja, John. & Mannheimer, Katarina. (red.). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Enskede: TPB (Denna källan fanns från början, saknades mellanslag)

Moe, Sverre (1996). *Sociologisk betraktelse: en introduktion till systemteori*. Lund: Studentlitteratur

Murray, Lyn, Tarren-Sweeney, Michael, & France, Karyn (2011). 'Foster carer perceptions of support and training in the context of high burden of care'. (Elektronisk) *Child and Family Social Work* 2011, 16 pp 149-158. Tillgänglig:

<http://eds.a.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=9283d09d-7d38-4c3b-805b-f7f09ac9cd33%40sessionmgr4001&vid=3&hid=4213> Hämtad: 2015-05-15

Nixon, Stephen. (1997). The Limits of Support in Foster Care. (Elektronisk) *British Journal Of Social Work*, 27(6), 913-930. Tillgänglig:

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=aecf1feb-5b58-44f8-8fc7-4f08c8d38cf6%40sessionmgr4001&vid=1&hid=4211> Hämtad: 2015-0514

Octoman, Olivia & McLean, Sara (2014). 'Challenging behaviour in foster care: what supports do foster carers want?', (Elektronisk) *Adoption & Fostering*, 38, 2, p.

149. Tillgänglig: <http://aaf.sagepub.com.ludwig.lub.lu.se/content/38/2/149.full.pdf+html>

Hämtad: 2015-04-18

Payne, Malcolm (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. 2., svenska utg. Stockholm: Natur & Kultur

Samrai, Amandeep, Beinart, Helen & Harper, Peter (2011). Exploring foster carer perceptions and experiences of placements and placement support. (Elektronisk) *Adoption & Fostering*, 35(3), 38-49. Tillgänglig:

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=12&sid=d6666283-aced-4ede-ba5a-452f7dc7fd03%40sessionmgr4001&hid=4102> Hämtad: 2015-04-18

Sinclair Ian, Wilson, Kate, Claire, Claire, and Gibbs Ian, (2000). 'Supporting Foster Placements', Interim report to the Department of Health, London. Tillgänglig:

[//www.york.ac.uk/inst/swrdu/Publications/foster.pdf](http://www.york.ac.uk/inst/swrdu/Publications/foster.pdf) Hämtad: 2015-05-04

Socialstyrelsen (2012). *Barn och unga i familjehem och HVB: Handbok om socialnämndens ansvar och uppgifter*. Stockholm: Socialstyrelsen

Socialstyrelsen (2014). *Barn och unga: Insatser år 2013 : Vissa Insatser Enligt Socialtjänstlagen (Sol) Och Lagen Med Särskilda Bestämmelser Om Vård Av Unga (LVU)* (Elektronisk) Stockholm : Socialstyrelsen. Tillgänglig:

<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19485/2014-9-1.pdf>

Hämtad: 2015-04-17

Socialstyrelsen (2015). *Placerade barn och unga*. (Elektronisk) Tillgänglig:

<http://www.socialstyrelsen.se/barnochfamilj/placeradebarnochunga/familjehem> Hämtad: 2015-03-10

SOU (2014:3) *Boende utanför det egna hemmet - placeringsformer för barn och unga*. (Elektronisk) Stockholm. Hämtad: 2015-03-12 <http://www.regeringen.se/content/1/c6/23/35/28/bc9489bf.pdf>

Statens institutionsstyrelse (2014). *MTFC - Multidimensional Treatment Foster Care*. (Elektronisk) Tillgänglig: <http://www.stat-inst.se/faktabank/metoder-inom-var-d-och-behandling/mtfc-multidimensional-treatment-foster-care/> Hämtad 2015-05-08

Svensson, Peter & Ahrne, Göran (2011). "Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt" i Ahrne, Göran & Svensson, Peter. *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. (Elektronisk) Tillgänglig: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> Hämtad: 2015-03-16

Vinnerljung, Bo, Sallnäs, Marie & Kyhle Westermark, Pia (2001). *Sammanbrott vid tonårsplaceringar: om ungdomar i fosterhem och på institution : en rapport från CUS*. (Elektronisk) Stockholm: Centrum för utvärdering av socialt arbete (CUS), Socialstyrelsen. Tillgänglig: http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/11375/2001-112-3_20011124.pdf Hämtad: 2015-03-16

Öquist, Oscar (2008). *Systemteori i praktiken: konsten att lösa problem och nå resultat*. 3., omarb. uppl. Stockholm: Gothia

Bilagor

Bilaga 1 - Informationsbrev

Hej!

Vi är två tjejer som går vår nästsista termin på socionomprogrammet i Lund. Vi håller nu på att skriva vår C-uppsats som handlar om stödet till familjehem. Syftet med vår studie är att undersöka familjehems erfarenheter av det stöd som finns att tillgå av socialtjänsten och vad ni skulle önska utöver det. För att nå vårt syfte behöver vi ta hjälp av Er, befintliga familjehem, för att höra Er berättelse. Detta hade vi planerat att genomföra genom intervjuer om ca 30-45 minuter. Givetvis finns det utrymme för denna tid att ändras, allt beror på när Ni känner Er klara. Er medverkan är självklart frivillig och kan när som helst avbrytas.

Intervjuerna kommer bestå av att vi ställer några enklare frågor där ni sedan får prata fritt kring era erfarenheter. Samtalen kommer att behandlas konfidentiellt vilket betyder att intervjuerna kommer att aidentifieras och behandlas i enlighet med bestämmelser i Sekretesslagen. Detta innebär att varken namn eller bostadsort kommer att nämnas. Tid och plats för mötet bestäms utifrån era önskemål och när det passar Er. Vi har möjligheten att ta oss hem till Er om så önskas, även sena kvällar efter jobb. All hjälp uppskattas från vår sida och vi skulle vara oerhört tacksamma om Ni ställer upp!

Om Ni accepterar att medverka i studien kommer Ni att kontaktas per telefon för att bestämma en tid för sammanträffande och genomförande av intervjun. Hör gärna av er via telefonsamtal eller sms till **070 - xxxxxxxx**, eller ett mail på nedanstående mail-adresser.

Vi skulle uppskatta att få svar **innan torsdagen den 23 april** för att kunna planera in tider.

Med vänliga hälsningar,
Dalida Nuhodzic & Marina Kostic
Socialhögskolan
Bredgatan 13
Box 23, 221 00 Lund
dalida.nuhodzic.793@student.lu.se
marina.kostic.552@student.lu.se

Handledare: Lupita Svensson
Universitetslektor
Socialhögskolan
Box 23, 221 00 Lund
lupita.svensson@soch.lu.se

Bilaga 2

Intervjuguide

Inledning

Presentation av oss

Presentation av studien (dess frågeställningar och syfte)

Definition av stöd

Gå igenom sekretess + fråga om det är okej med inspelning

Bad familjehemmen presentera sig själva

Huvudfrågor

- Hur länge har ni varit familjehem?
- Vad fick er att vilja bli familjehem?
- Hur många familjehemsplacerade barn har ni nu och hur många har ni haft?
- Vet ni vilket stöd ni har tillgång till?
- Vad får ni för stöd idag, om ni får något?
- Vet ni vem ni ska vända er till vid frågor om stöd?
- Är stödet lättillgängligt? Ge exempel!
- Har ni fått stöd innan? Hur har det isåfall fungerat? Vad var bra/mindre bra?
- Vad hade ni för förväntningar inför uppdraget vad gäller stöd? Fick ni någon information om detta?
- Lever stödet upp till de förväntningarna som ni hade?
- Upplever ni att det finns ett behov av att få stöd?
- Föräldrautbildningen, ger den något? Bra/dåligt? Fler tillfällen?
- Känner ni att ert behov av stöd är tillfredsställt?
- Har ni några övriga funderingar som ni vill dela med er av kring stödet från kommunen?